

TÕRVA TEATAJA

Väljaandja: Tõrva vallavalitsus Kujundus: loovbüroo Kuldne Lammas Trükk: Kroonpress Otsepost: Omniva Tiraaž: 3000 Toimetus: Egon Ilisson, kuldne@kuldne.com, 53 736 992

Mulgi puder on nüüdsest UNESCO nimekirjas

Detsembri alguses tuli hea uudis kõikidele mulkidele, sest Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni ehk UNESCO vaimse pärandi komitee otsustas Paraguays toimunud istungil lisada inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja mulgi pudru söömise ja valmistamise. Eesti ja Ukraina ühise taotluse alusel lisati inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja ka põssanka lihavõttemunade kaunistamise traditsioonid.

“Vaimsel kultuuripärandil on oluline kogukondi ühendav roll, eriti rasketel aegadel. Vaimse pärandi nimekirja, mis aitab tutvustada meie erilisi kombeid, teadmisi ja oskusi laiale maailmale, saab esitada just neid nähtusi, mis on elavad, inimestele nende igapäevaelu ja identiteedi osana omased ja olulised,” rääkis kultuuriminister Heidy Purga. “Soovin palju õnne meie mulgi ja Ukraina kogukondadele, kes on teinud suurt tööd, et need põlvest põlve edasi kantud ning tänaseni elujõulised tavad UNESCO üleilmsele autahvile jõuaksid.”

Mulgi traditsioonide alus

Mulgi puder on traditsiooniline lisanditega kartuli-tangu puder, mis on pärit Lõuna-Eestist ja peamiselt Mulgimaalt. Algpärasel retseptil põhineva pudru tegemiseks kasutatakse vaid kodumaist toorainet. Aliise Moora raamat „Eesti talurahva vanem toit“ kirjutab: „XIX sajandi esimesel poolel segasid mulgid esimest korda kartulit ja tangu kokku ning XIX sajandi viimasel veerandil tegi seda ülejäänud Eesti.“

Pudru valmistamise ja söömise traditsiooni antakse edasi peamiselt põlvest põlve läbi perekonna, kuid lisaks on Mulgi pudru õpituba lahutamatu osa mulgikeele õpetusest koolides ja huviringides ning igapäevane söök piirkonna asutustes ja rahvairitustel.

Mulgi pudru UNESCO nimekirja kandmiseks andsid oma toetuse sajad mulgi kogukonna liikmed ning mitmed piirkonna külaseltsid, koolid

Mulgi pudru traditsioonid on pikaajalised ja jätkuvad ka tulevikus. Foto: Taavi Bergmann

ja MTÜd. Juba varem on UNESCO vaimse pärandi esindusnimekirja kantud Kihnu kultuuriruum, Eesti, Läti ja Leedu laulu- ja tantsupidude

traditsioon, seto leelo ning Võromaa suitsusauna traditsioon. Kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirjas on ühepuulootsi-

ku ehitamine ja kasutamine Soomaal.

Ajalugu ulatub 19. sajandisse

Eestlaste toidulaul kujuneski vastavalt talu- ja aastaaegade rütmile. Päeva peamiseks toidukorraks oli kuni 19. sajandi viimase veerandini õhtusöök, milleks oli tavaliselt puder või supp. Sajandi lõpul nihkus kõige tugevam toidukord õhtult lõunale, ning 20. sajandi alguseks oli lõunaks sooja söögi valmistamine peaaegu üldiseks muutunud. Pudrupäevad olid 19. sajandil ja veel 20. sajandi alguses kesknädalal ja laupäeviti. Mulgi pudru suurimaks väeks pidas vanarahvas rasva – seapekki ja rasv olid söögilaua olulisel kohal. Pudru juures peeti kõige maitsvamaks seda, kui sellel ujusid rasvaga praetud lihakõrned ehk praetud pekised lihakuubikud. Rasvaga keedeti mitmeid roogasid, sh tange, rasva pandi ka kastmesse.

Erinevad retseptid

Mulgi pudru retsepte on erinevaid,

Mulgipuder ahjus

1 kg kartuleid
0,75 kl tangu
pekki
soola
1-2 sibulat
vett

Valmistamine

Lõika kartulid paksudeks liistakuteks ja panna ahjupotti, lisada tükkideks lõigatud pekk ja sibul. Kõige peale laotada tangud (mitte leotada). Lisada vett, umbes 2-3 cm üle kogu portsu. Asetada kuumaks keetud ahju. Kuumutada vähemalt kaks tundi. Puder tuleb kõige maitsvam puuküttega ahjus.

Mulgipuder

1 l kooritud kartuleid
0,5-0,75 kl tangu
100 g seapekki või sinki
1-2 sibulat
vett, soola

Valmistamine

Kartul tükeldada liistakuteks ja panna keema poti põhja, lisada tangud (tangud eelnevalt leotada) ja vesi. Keeta kuni mõlemad on pehmed, tampida pudruks. Pekk või sink lõigata kuubikuteks ja praadida koos sibulaga. Pudrule lisada praetud pekikõrned, süüa soojalt. Jätub neljale.

19. sajandil toimunud talurahvareform parandas meie esivanemate toitumisolusid ja hakkas välja kujunema tänaseks tuntud rahvuslik toidulaua ehteks lisaks mulgi pudrule ka mulgi kapsad, rukkileib, mulgi korp, odrakarask, rõõsk, kanepitemp, oasupp, odarjahu käkid ning kohupiimakarask jpt. Kõrvale rüüpsamiseks olid muuhulgas õlu ja mulgi taar ehk hapu kali.

kuna igas Mulgimaa kandis valmistati seda veidi omamoodi. Kõige parem puder valmib puuküttega ahjus hautades, aga samahästi võib seda teha ka pliidil. Mulgi pudru tegemine on lihtne: enamasti pannakse pooleks lõigatud või tükeldatud kartulid poti põhja ning valatakse tangud peale. Tänapäeval keedetakse tange ja kartuleid ka eraldi. Kartuli ja tangude suhe ning piima kasutamine või sellest loobumine sõltub toiduvalmistaja harjumustest ja maitse-eelistustest. Kui kartul ja tangud on pehmeks keetud või hautatud, segatakse nad kokku, hoidudes seejuures kartuli puruks tampimisest. Pudrule piima ja või lisamine on pigem kaasaegne komme: vana tava kohaselt on kartuli-tangu pudru lisandiks praetud ja soolaga maitsestatud lihakuubikud koos hakitud sibulaga. Vahel pannakse lihakuubikud kohe pudru hulka hauduma. Tänapäeval lisatakse pudrule ka erinevaid maitseaineid, näiteks tilli, küüslauku ja lihale lihamaitsesinet.

Kõrge toiteväärtuse ja populaarsuse tõttu on mitmed ettevõtted mulgi pudru oma sortimenti võtnud: 2001. aastast alates toodab seda Selveri Kõök, 2005. aastal hakkas seda valmistama Salvest.

Nagu on erinevaid versioone pudru valmistamisest, on pudrul ka erinevaid nimesid. Karulas, Helmes, Hallistes, Laiusel kutsuti seda lätipudruks, Urvestes ja Laiusel mulgipudruks. Karusel oli see mulgi kämm, Järvamaal ja Harjumaal segadis ehk segapudru, kohati poolvillane (Harju-Jaani), kannustiku pudru, Vastseliinas suurmidõga kartohka, Urvestes ka laiskputr, sandiputr, Harglas sakõ silmiga putr ehk putr ubinõidõga, Helmes ja Jämajal ka kärutädi puder, Räpinas aga tummipudõr. Mulgi puder on kantud ka Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse.

Egon Ilisson, toimetaja

KUI SÕNAD SAAVAD OTSA...

Pea tunnustama, et tänavune aasta on olnud minu jaoks vägagi eriskummaline ja kordumatu – kõlab nagu midagi sellist, mida võiks ühelt aastalt oodata. Ometi on see veidi kibe tõdemus, sest see aasta on mind õpetanud vägagi palju. Näiteks seda, kui ettevaatlikud peame olema ka kõige lihtsamas eneseväljenduses – seda nii vahetel suhtlemisel, tegude hindamisel kui ka tagajärgedega tegelemisel.

Mõistan, et kõik me siin planeedil oleme rohkem või vähem erinevad ja kõigiga ei saa suhelda ega ennast väljendada samal moel. Suhtlusviisi, mis toimib koolitunnis iseteadliku keskkooliõpilasega, ei toimi näiteks tagasihoidliku prouaga. Samas, vagura teismelisega ideaalselt toimiv taktika põrkab enesekindla härra pealt tagasi nagu raudrüü. Ega kasuks ei tule ka see, kui kirjalikult mõtteid kirja pannes võib teksti lihvida vahel lõpmatuseni, siis vahetus olukorras ei jõua tihti peale sõnaraamatust kõiki õiged kõnekujundeid ritta seada. Kui paljud meist on elus pidanud tõdema, et “oi, ma jätsin selle ütlemata!” või “äkki ikka poleks pidanud seda ütlemata?”

Tänavune on andnud mulle lõplikult mõista, et ehk on paras aeg lõpetada erinevad aktiivsed sõnavõttud või igapäevaelu analüüsid leheveergudel. Eks ole selle kümne aasta jooksul neid, kes on harjunud lugema igal kuul sedasama rubriiki ja mõelnud täpselt samu mõtteid, mis mina. Päriskindlasti on ka neid, kes on end selle aja jooksul sisimas minu vastu nii üles keeranud, et ainuüksi minu nägemine või nime kuulmine tekitab neis vastumeelsust.

Eks ma olen selle aja jooksul üritanud nii lehe kaudu kui mujal meedias pidevalt midagi tõestada, ebaõiglaseid väiteid ümber lükata ja vahel lihtsalt lollakalt targutades teisi elama õpetada. Mul läheb midagi kohe põlema, kui saan aru, et kellelegi tehakse liiga, kellegi kohta valetatakse või ollakse lihtsalt õelad, saamaks tunda seda magusat halvastiütlemise tunnet. Olgu selle ebaõigluse osaks minust nõrgemad, tugevamad või mina ise – mingi jõud on kogu aeg sindinud reageerima, vaidlema ja valeväiteid ümber lükkama.

Kuid seekordse fookusloo kirjutamine meie fantastilisest teadlastest klõpsutas minu peas mingit lüliti, andes mõista, et seda mitteuskujate ümberveermist ja oma teooriate tõestamist polegi tegelikult tarvis. Just teadlastest kirjutades tuli mul see tõdemus, sest teadus on valdkond, mille puhul väga paljud inimesed üritavad vastu vaielda ja teadlaste väiteid ümber lükata. Faktid ei ole ühtäkki faktid ja teadlaste avastusi serveeritakse justkui oleks see valeinfo.

Enamikel juhtudel ei saa inimesed teadustöödest ja nende spetsiifikast ei ööd ega mütsi aru, aga ometigi üritatakse neile hirmasti vastu vaielda. Kas on üldse muid valdkondi, mille puhul nii tulehingeliselt ei taheta uskuda? Uskuda inimkonna ilmselt kõige targemat seltskonda. Miks me ei kahtle näiteks selles, et Lionel Messi on suurepärase jalgpallur või Luciano Pavarotti “Nessun Dorma” üks aegade vägevamaid tenoripartiisid? Aga tipteadlaste töös ja talendis soovatakse kahelda söögi alla ja peale. Teadlased ei viida oma töö ja ammugi vaba aega sellega, et üritada neile vastandujatele Facebookis või meilitsi tõestada enda tegusid ja pädevust. Kahelgu! Nad lihtsalt keskenduvad sellele, mis viib neid oma töös ja tegemistes edasi üha uute teadusavastuste poole, millest nii mõnigi võib hilisemalt maailma muuta.

Käituge minu sõnade, mitte minu tegude järgi! Nii nad ütlevad ja mitte valesti, sest ilmselt sõnades oleme me õilsamad, siiramad ja natuke paremad inimesed kui oma tegudes. Mina kindlasti olen, kuigi tahaks lapselikult unistada, et küll ka need teod ükskord sõnadele järele jõuavad. Aga kõik ei saagi lõpuks kosmonaudiks või rongijuhiks.

Järgmine aasta jääb minu poolt viimaseks siin rubriigis inimesi hinnata ja kohaliku eluolu arvustada. Isegi, kui see teadmine tuli kümme aastat liiga hilja, siis vähemalt tuli. Aga mõndagi on mul veel öelda ja seda ma nendes viimastes rubriikides ka teen. Aga ma luban, et ma olen aus ja räägin kohati ka ehk nimesid välja öeldes, aga samas ei ütle ma kellelegi lihtsalt seepärast, et ta mulle ei meeldi või et saaks tunda seda oi-kui-mõnusat halvastiütlemise tunnet.

Kuulake Pavarottit, nautige Messi karjääri viimaseid mänge, hinnake rahulikku jõuluaega ja... armastage!

Head Tõrva valla elanikud!

2024. aasta on lõpusirgele jõudmas. See on olnud täis rõõmu, väljakutseid ja märkimisväärseid saavutusi.

Üks olulisem hetk meie jaoks oli aasta alguses, kui saime olla uhked, et Tõrva valla elanike arv kasvas. See on tunnustus meie koduvalla arengule ja kogukonna tugevusele – tõestus, et Tõrva vald on koht, kus inimesed soovivad elada, töötada ja oma peret kasvatada.

Uhkust saame tunda ka meie kogukondade üle – Ala, Hummuli, Karjatnurme, Koorküla, Riidaja, Ritsu ja Taagepera, kes on aktiivsed, inspireerivad ning panustavad Tõrva elu rikastamise oma algatuste ja üritustega. Kui eelmisel aastal valmis Hummuli kogukonnakeskus, siis sel aastal panustasime Riidaja mõisahoonet rekonstrueerimisse. Väarikas hoone pakub nüüd uusi võimalusi nii kohalikele kui ka külastajatele, andes piirkonnale olulist lisaväärtust.

Koos oleme palju saavutanud. Selle aasta üheks suuremaks maineürituseks oli Tõrva Loitsu taaselustamine, mis oli osa Tartu 2024 Euroopa Kultuuripealinna programmist. Sündmus pakkus võimsaid elamusi ja unustamatuid emotsioone. Tuhanded inimesed kogunesid seda unikaalset üritust nautima, mis kinnitab, et meie valla kultuurielu on kõrgelt hinnatud nii meie enda elanike kui ka külaliste seas. Suvi algas aga imelise Valgamaa Laulu- ja Tantsupeoga, mis tõi esile meie piirkonna andekuse ja tugeva koostöövaimu. Imeline miljö, südamlükud laulud ja tantsud ning siirad emotsioonid täitsid südame soojusega ja jätsid mälestustesse peost rohkelt ilusaid hetki. Suurimad tänusõnad kuuluvad kõikidele korraldajatele ja osalejatele, kes need erakordsed hetked võimalikuks tegid.

Koostöövaimu suurendamiseks ning piirkonna kultuurielu ja kogukondade edendamiseks oleme aktiivselt toimetanud ajaloolise kõrtsihoone ümberprojekteerimisega multifunktsionaalseks kultuuri- ja vabaajakeskuseks. Projekteeritud kõrtsihoone visuaali ja planeer

ritavat sisu tutvustame 16. jaanuar 2025, täpsemat infot anname peatselt. Kõige olulisem on aga see, et suudame väarikasse hoonesse ja linna südamesse luua kohtumispaiga, kuhu kõik tõrvakad ja meie sõbrad tahavad kokku tulla. Seal saab nautida kultuuritegijate loomingut, näiteks teatreid, milleks pole kaua aega olnud head võimalust. Samaaegselt ei jää tähelepanuta ka meie valla olulised sümboolid, mis väärivad kaasajastamist. Suurematest investeringutest valmib uuel aastal Vanamõisa hüppetorn, mis saab arhidektuuriselt uhkema kuue. Suvitussillale kohaselt oleme alustamas rannaala planeerimist, et üks meie maamärkidest oleks atraktiivne ja meeldiv puhkepaik. Need arendused toetavad meie visiooni kujundada Tõrva vald paigaks, mida tasub külastada ja kus on hea elada.

Elame imelises paigas. Kokku hoides, üksteist toetades ja positiivselt tulevikku vaadates suudame saavutada veelgi rohkem.

Kultuuriliste algatuste kõrval on oluline fookus ka haridusvaldkonnal, mis moodustab valla elu üheks suureks osaks. Meie koolid ja lasteaiad on valla südameks! Seetõttu on antud teema meie jaoks äärmiselt oluline. Tänu tublidele õpetajatele, kes igapäevaselt noortesse panustavad, saame olla kindlad, et meie järeltulijad saavad kasvada tarkuses ja hoolivuses. Kuid selleks, et seda kõike pakkuda, peame looma motiveeriva ja arengule suunatud keskkonna. Sel aastal renoveeriti Tõrva Gümnaasiumi B-korpus ja oleme ette valmistas A-korpuse rekonstrueerimist, et pakkuda lastele parimat õpikeskkonda ja seeläbi kvaliteetsemat haridust. Me väärtustame oma õpetajaid ja tänu haridusvõrgu ümberkorraldustele suudab Tõrva vald jaotada riigipoolse haridustoetuse

ümber nii, et kvalifitseeritud õpetaja saab meie üldhariduskoolides miinimumpalgaks 1900 eurot, mis on 80 eurot suurem riiklikust alammäärast. Seejuures jääb alles diferentseerimisfond, mis võimaldab õpetajaid vastavalt töö panusele ja pädevusele veelgi enam motiveerida, et ellu viia muutunud õpikäsitlust. Lisaks oleme loomas koostöös ettevõttega GreenDice digihüpet, et muutuv maailm ja üha kiiremini arenev digimaailm panna enda kasuks tööle, ning luua seejuures väärtust ka noortele. Meie enda õpilaste seas on digisaadikud, kellele suudame luua nii väärtuspakkumist kui ka avardada silmaringi ning just nemad on koolisiseselt toeks õpetajatele ja kaasõppijatele esmaste IT-küsimuste lahendamisel.

Kuid mitte ainult haridusvaldkonnas ei sõnasta me visiooni ja eesmäärke, vaid aktiivselt on toimunud kogu Tõrva valla arengu planeerimine. Suur rõõm on selle üle, et meie enda tublid elanikud on käinud erinevatel kohtumistel aktiivselt kaasa rääkimas. Arengukava esmaversioon jõuab juba peatselt avalikustamisele ja ootame kõiki veelkord kaasa mõtlema, millest meie piirkonna inimesed praegu enim puudust tunnevad.

Suur kummardus kõikide Tõrva valla ettevõtjate ja maksumaksjate ees! Teie tegevus toob valla majandusele ja elule hoogu juurde. Eriline tänu kuulub Wagenküll lossispaa meeskonnale, kelle suursugused algatused aitavad edendada kogu piirkonna ettevõtlust ja tõsta meie mainet.

Elame imelises paigas. Kokku hoides, üksteist toetades ja positiivselt tulevikku vaadates suudame saavutada veelgi rohkem. Tõrva on hea näide sellest, et ka väike vald võib olla suurepärase paigaks elamiseks.

Soovin teile kõigile rahulikku jõuluaega ja õnnelikku uut aastat! Jätkame üheskoos liikumist parema tuleviku poole.

Helen Elias, Tõrva vallavanem

KUUFOTO:

Tõrva keskväljak on saanud maagilise ilme tänu valgusinstallatsioonile „Mets linnas“. Installatsiooni autoriteks on Indrek Leht ja Heli Otti, kelle loominguline lahendus toob looduse linnaruumi keskmesse. Foto: Erakogu

Ilusaid jõule ja parimat aastat uut!

Maido Ruusmann, Tõrva vallavolikogu esimees

Head tõrvakad ja Tõrva sõbrad, soovin teile rahulikku pühadeaega lähedaste ringis ning meeleolukat aasta lõppu!

Tõõkas, sisutihe, tegus ja sündmusterohe 2024. aasta on peagi seljatatud. Nagu aasta lõpus ikka kombeks, tuleb nüüdki teha üks mõtterännak ja võtta kokku mööduva aasta meeldejäädavimad hetked ja teod, et seejärel pöörata pilk lootusrikkalt helgesse tulevikku, võttes kaasa kõik hea ja halb kogemustepagasi näol.

Aasta algas Tõrva valla jaoks positiivse noodiga, kui saime numbritele otsa vaadates rõõmuga tõdeda, et oleme ainsa vallana Kagu-Eestis suutnud oma elanikkonna arvukust kasvatada – küll tasapisi, aga siiski. Tänavust aastat alustasime 5941 inimesega ning olen ütle mata tänulik iga elaniku panuse eest. Tõrvakas olla on ju tõesõna uhke ja hää ning mida rohkem tõrvakaid, seda rohkem uhkust ja häädust. Rõõmu tekitab ka fakt, et käesoleval aastal alustas Tõrva vallas kooliteed 66 õppurit. Number on ju väga ilus! Võrdluseks: eelmisel aastal alustas tarkuse taganõudmist 44 last ning järeelkasvu on Tõrva valla laste-aedadestki tulemas veel küllaga.

Põhjusi uhkust tunda pakkus aga 2024. aasta veel teisigi. Alustaksin kohe sellest, et kõikide mulkide pikaaegne unistus sai sel aastal lõpuks täidetud – 19.

sajandi teisest poolest mulkide toidulauale kuulunud Mulgi pudru ehk tangu-kartulipudru valmistamine ja söömine kanti inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja! Palju õnne meile kõigile ja suur kiitus asjaosalistele, kes sel teekonnal oma suure panuse on andnud. Kel aga mulgi pudrust on hetkeks isu täis saanud, siis seadke kindlasti sammud Eesti parimasse pitsarestorani. Ja küll on hea, et selleks ei pea kaugele minema, vaid saame taas uhkusega tõdeda, et meie kauni Tõrva keskväljakul asuv itaaliapärase restoran Malmizza pälvis üleriigilisel rahvahääletusel just sellesama vägeva tiitli.

Restorani eestvedaja ja peakokk Randel Malm on tõeliselt hinnatud ja tõrvakana on eriti uhke tunne, et just tema tituleeriti varakevadel toimunud Mulgimaa toidupiirkonna maitsete aasta lõpusündmusel ka Mulgimaa parimaks kokaks. Seega kahtlemata meelitab see ligi toidunautlejaid nii siit- kui sealtpoolt Eesti otsast.

On tore, et ei saa me selgi aastal üle ega ümber meie tublidest noorsportlastest, kes noppisid arvukalt medaleid, võidutsesid poodiumitel ja püstitasid taas rekordeid. Spordiklubi Viraaž kergejõustiklased võitsid 2024. hooajal Eesti kergejõustiku meistrivõistlustel ja karikavõistlustel kokku 16 medalit, millest 9 kulda, 4 hõbedat ja 3 pronksi. Balti meistrivõistlustelt võideti 5 medalit: 3 kulda ja 2 hõbedat. Lisaks püstitasid spordiklubi noored suisa 4 Eesti rekordit. Saame olla rohkem kui uhked,

et Spordiklubi Viraaž meie tõrvakate järeelkasvu eest spordivaldkonnas nii head hoolt kannab. Rõõmu jagus taas ka rallikrossi fännidele: Maiko Tamm lõpetas tugeva rallikrossisarja RallyX hooaja kokkuvõttes autode 4WD Open klassis kolmanda kohaga. Kusjuures – Maiko Tamm on esimene eestlane, kes on saavutanud selles sarjas nii kõrge kohta!

Meie piirkonna seltsid ja nende liikmed on tegusad, silmapaistvad ja aktiivsed. Ka meie erinevad tähtsündmused, mis kindlasti mööduvat aastat meenutama jäävad, olid rahvarohked ja edukad. Erilist meenutust väärib Valgamaa Laulu- ja tantsupidu kui ka Tõrva Tule-Päevad koos taaselustatud Tõrva Loitsuga, mis emotsiooniderohkete mälestustega andsid korraldajatele palju indu juurde uuteks tegudeks. Erilisi emotsioone pakus külalistajatele aga kohe kindlasti Wagenküll Lossispaa loodud võlupark "Alice Imedemaal", mille kaunid pildid läbi sule sotsiaalmeediaplatforme vallutasid.

Meie piirkonnas on, mida kogeda, vaadata ja millega tutvuda! Seda enam on mul rõõm, et turismivaldkonnast saab välja tuua uue algatuse, mille tulemusel on Tõrva vald endale juurde saanud suisa 14 atesteeritud giidi, kes kõik nüüdsest kannavad hoolt, et iga reisigrupp, nii kaugemalt kui lähemalt, saaks meie kaunitest ja huvitavatest paikadega esinduslikult tutvustatud. Nüüd on veel rohkem põhjust kutsuda sugulasi, sõpru, tuttavaid ja koostööpartnereid avastama meie piirkonda ja siinseid tegijaid.

Need on vaid mõned suuremad võidud tõrvakate selle aasta tegemistest. Aitäh teile, äramainitud ja kõik teised tõrvakad, kes tegid selle aasta jooksul Tõrva valla veel paremaks paigaks, kus olla, kuhu tulla ja kuhu jääda! Ei saa me unustada oma häid sõpru, keda on meil kogu Euroopas. Sõpru ja sõprust vajame me praegu rohkem kui kunagi varem taasiseseisvunud Eestis. Me vajame neid siis, kui soovime jagada oma rõõme ja kutsuda neid külla osa saama pidustustest, aga me toetame üksteist ka rasketel aegadel. Eriti vajavad hetkel seda tuge meie Ukraina sõbrad. Vaatamata nende riigis kestvale sõjale, olid meie partneromavalitsuse Baranivka sõbrad valmis võtma ette pika tee, et osaleda Tõrva Loitsul, kus nad pakkusid eestlastele eheda Ukraina muusikaalamusi. See on tõeline sõprus!

Mida toob tulevik? Kindlasti toob see väljakutseid, võite, raskusi ja rahuolu. Paljuski seda, mida ja kuidas endale ise tulevikku seame. Üks on aga kindel – jätkuvalt saab see olema positiivses võtmes ja tõusvas joones. Tõrvakad on töökas, visa, sitke ja nutikas rahvas nagu ühele mulgile omane.

Kõige rohkem aga vajame rahu, lootust ja usku – nii meie ümber kui meie sees. Seda, head tõrvakad ja Tõrva sõbrad, ma teile soovingi. Nii saab ja läheb kõik õiges suunas.

Olge hoitud – teie ise ja teie lähedased, sõbrad ja naabrid. Elagu Tõrva vald!

Tõrva Raadio on jõuluks jälle eetris!

Suvel kümnendat sünnipäeva tähistanud hooajaline vabatahtlik kogukonnaraadio Tõrva Raadio naaseb 20. detsembril traditsiooniliselt eetrisse, tuues kuulajateni korraliku pühademeeleolu.

Tõrva Raadio peatoimetaja Sirli Pippari sõnul on talvehooaja toimumine pikalt kaalutletud otsus, mis on vajanud palju planeerimist ja eeltööd. "Pärast 10 tegutsemisaastat oleme jõudnud punkti, kus tunneme, et jätkamiseks peab midagi muutuma," kirjeldas Pippari ja lisas, kuidas muuhulgas kaasatakse senisest rohkem noori, kel on võimalus erinevaid toimetuse liikmeid varjutada. Seda eesmärgiga, et värskeimatel raadioliikmetel oleks tulevikus võimalus juba kümme aastat kestnud ettevõtmist edasi juhtida.

Raadio programmi osas antakse Pippari sõnul tegijatele vabamad käed – eetrisse läheb täpselt nii palju saateid, kui palju on tegijaid. Muidugi ei puudu jõuluraadio kavast kõigi lemmikud õhtuvõõndi muusika saated ja möödunud raadiohooajal eriti populaarseks kujunenud auhinnaloosid.

Uute liikmete koolitamiseks on loodud Tõrva Raadio Akadeemia, mille programm pakub osalejatele raadio tegemiseks vajalikke baasteadmisi. See hakkab toimuma igal raadiohooajale eelneval nädalavahetusel.

"Selliste muutuste tuules söuame talvehooajale vastu, mis tuleb tempokas, sest periood on lühike – kõik tuleb ära öelda palju kiiremini kui tavaliselt!" lisas Pippari.

Tõrvas ja selle ümbruses leviva vabatahtliku kogukonnaraadio talvehooaeg on eetris 20. detsembrist kuni 1. jaanuarini. Ülemaailmselt saab seda kuulata aadressilt www.torvaraadio.ee.

Esimest advent tõi keskväljakule kokku hulgaliselt inimesi

1. detsembril toimus Tõrva keskväljakul meeleolukas esimese adventi tähistamine.

Imekauneid laule, mis täitsid südamed sooja jõulutundega, esitasid Tõrva Muusikakooli Mudilasansambel ja solistid Maie Kala juhendamisel. Üritust aitas läbi viia Karl Kirt, jõulutervituse tegi vallavanem Helen Elias, vallavolikogu esimees Maido Ruusmann ja EELK Helme Maarja koguduse õpetaja Arvo Lasting.

Ürituse haripunktiks oli ZERKALA tuleteatri maagiline etteaste, mis lummas nii suuri kui väikesteid vaatajaid. Tuleteatrite lõpus süttisid jõulupuul tuled, mis täitsid keskväljaku sära ja soojusega.

Kohale oli tulnud ka jõuluvana Jansa, kes jagas kommi ning Tõrva Naiskodu-kaitse päkapikud hoolitsesid selle eest, et lõkkel saaks küpsetada vahukomme. Jõulukohvikus sai nautida sooja glögi, mis aitas külmal õhtul sooja hoida.

Jõulutoetus

Tõrva Vallavalitsus maksab jõulutoetust toitjakaotuspensioniga saava lapsega perele ja puudega lapsega peredele. Toetust makstakse välja ühele vanemale või eestkostjale detsembrikuu jooksul. Toetuse suurus on 20 eurot lapse kohta.

Jõulutoetuse taotluse saab esitada Tõrva valla SPOKU keskkonnas aadressil iseteenindus.torva.ee. Kellel ei ole võimalik elektrooniliselt taotlust esitada, palume eelnevalt registreerida kohtumiseks aeg lastekaitse spetsialistide juurde: Ragne Margus, tel 5309 0211 või Tea Tuvi-kene 5860 8005.

Taotlusi võetakse vastu 31. detsembrini 2024.

Heli Otti pälvis riigihalduse ministri tänukirja

20. novembril toimus Valga Kultuurikeskuses Valgamaa Arenguagentuuri poolt korraldatud Valgamaa vabauhenduste, kogukondade ja kaunimate kodude tänuandmine. Üritusel jagati tunnustusi, millest mitmed jõudsid ka Tõrva.

Konkursile "Valgamaa MTÜ ja väärt kodupaik 2024" laekus 11 nominenti. Ühe suurematest tunnustustest pälvis ka MTÜ Hummuli Arendus/

Hummuli Kogukond kui "Väärt kodupaik 2024".

Nominentideks esitati veel Tõrva vallast MTÜ Mäe-Koda, Koorküla külaselts MTÜ ja Taagepera Külaselts.

Sündmusel tunnustati ka konkursi „Eesti kaunis kodu 2024“ Valgamaa nominente ja laureate. Valgamaa kaunima kodu konkursile esitati sel aastal 19 kandidaati, neist laureaadi tiitliga pärjati Tõrva vallast perekond Viksi kodu.

Nominendiks esitati veel Tõrva vallast Karjatnurme Külaselts, perekond Kikas ning Ülle ja Andrus Perek.

Sel aastal möödus 140 aastat esimese sinimustvalge lipu valmimisest ja seetõttu soovis Lipuvabrik edendada koostööd Eesti Kodukaunistamise Ühendusega. Piirkonna juhtidel avanes võimalus tänada panuse eest hindamiskomisjoni liikmeid ja valdade koordinaatoreid mastivimpli ja riigihalduse ministri tänukirjaga.

Tunnustuse pälvis Heli Otti, kes on Tõrva valla koordinaator – hea kolleeg ja naine nagu orkester. Heli on olnud suurepärase abilise, kellele võib alati kindel olla. Suured õnnesoovid kõigile!

Heli Otti.

Foto: Paul Poderat

Ruus ja Napast teenisid tunnustuse

Terviseminister Riina Sikkut tunnustas 6. detsembril toimunud pidulikult tänuüritusel 2023. ja 2024. aasta tegusamaid tervisedendajaid igast Eesti maakonnast. Riikliku tunnustamisega tõsteti esile rahvatervishoiu valdkonda arendanud ja tervisedendamise panustanud inimesi.

Valga maakonna tunnustused tulid meie hoolivatele ja tegusatele naistele Kairi Ruus (2023) ja Kristi Napast (2024).

„Meie laste tervis on Eesti tulevik. Paraku näeme üha sagedamini probleeme nagu tasakaalustamata toitumine, ülekaal ja vähene liikumine, mis mõjutavad laste tervist ja elukvaliteeti ka edaspidi. Samas on meil igas Eestis otsas suurepäraseid inimesi ja eestvedajaid, kes igapäevaselt panustavad meie ühiskonna tervema tuleviku nimel,“ ütles terviseminister Riina Sikkut.

Napast ja Ruus terviseministriga.

Kultuurikava

20. detsember kell 19.00 Laikrete pe-rebändi kontsert "Talverütmis" Tõrva Kirik-Kammersaalis (piletid Piletikeskusest)

20. detsember kell 21.00 Meister Jaan pubis Juudas (pilet 10 €)

21. detsember kell 11.00 Tantsuga Talve Tõrva keskväljakul

21. detsember kell 12.00 "Eluratas" jõulupidu Tõrva Avatud Noortekeskuses (pilet 15 €)

21. detsember kell 16.00 Koorküla kandi rahva jõulupidu Koorküla Rahvamajas (pilet 10 €)

21. detsember kell 20.00 Jõulupidu Ala Rahvamajas (pilet 15 € / 20 €)

24. detsember Jõuluvanatuur Tõrva vallas

25.-27. detsember Jõulumaa Kaasiku talu loomaaias (pilet 10 € / in)

25. detsember kell 17.30 Karjatnurme küla jõuluõhtu kogukonna keldriruumis (pilet 5 €)

25. detsember kell 20.00 Jõulud Hõbeselg Gorillaga pubis Juudas (pilet 5 €)

28. detsember kell 16.00 Eesti Rahvusmeeskori kontsert ".... ja rahu maa peal" Tõrva Kirik-Kammersaalis (piletid 15 € / 20 €)

28. detsember kell 20.00 Aastalõpupidu Riidaja Kultuurimajas (pilet 15 € / 20 €)

31. detsember kell 18.00 Särav aastavahetuspidu Taagepera lossis

31. detsember kell 22.00 Aastavahetuspidu Pubis Juudas

5. jaanuar kell 16.00 Balti Klaveriorkestri kontsert Holdre lossis (piletid Piletilevist)

SPORDIKAVA

25.-26. detsember kell 12.00 Jõulumatk Rubina soo rabas ehk ületame räatsadel liikudes „jõulupohmeli“ (piletid aadressilt www.loodusturism.ee)

26. detsember kell 12.00 X Tour de Tõrva (kogunemine Tõrva Gümnaasiumi spordikompleksis)

29. detsember kell 12.00 Suusamatk Taagepera puhkepiirkonnas (piletid aadressilt www.loodusturism.ee)

1. jaanuar kell 12.00 Uus-aasta matk (kogunemine Härma suusaringi parklas)

Talvised teemapargid on vallutanud Tõrva

Wagenküll

Taagepera lossi pargis on novembri viimastest päevadest alates avatud müstiline vaatemäng „Wagenkülli Talvevõlumaa“, mis on mõtteline järg suvel ülimalt populaarseks osutunud muinasjutumaale.

Talvise võlupargi puhul on tegemist unikaalse valgusfestivaliga, mis üllatab muljetavaldavate installatsioonidega, näiteks efektned Päikesesüsteem koos hiigelsuurte planeetide, Kuu ja maakeraga. Lisaks valgustatud alleed, helendavad põhjapõdrad, värvilised puud, lilled, tõld ja palju muudki.

Uhke avamisüritus oli toonud Wagenkülli kohale nii artiste kui ka teisi avaliku elu tegelasi kõikjal Eestist. Pärast Hannes Hermaküla poolt maagilises pargis läbi viidud tuuri pakuti avamisüritusel kohalviibijatele nii kulinaarseid kui ka muusikalisi hõrgutisi. Lossiproua Ingrid Veidenberg tervitas kõiki kristallsaalis, kus rääkis uhkusega sellest kui tubli ja ettevõtlik on lossispaa personal. Avamisõhtu muusikalise poole eest hoolitsesid show-viuldaja Johanna Maria Kork ning Tõrvast pärit näitleja ja laulja Adeele Jaago. Kohaletulnuid üllatasid õhtu kulminatsioonina ka muusikalise ülesastumisega Stefan ja Genka.

Lossispaa Wagenküll sai detsembrist ka uue juhataja, kui seni suurepäraselt ettevõtmisi vedanud Maris Reimann annab teatepulgale üle Jan Oscar Veidenbergile, kes on olnud nii suvise kui talvise võlumaa projektijuht. Samuti löi nii suvesoojas kui talvekülmas pargi kujundamisel kõvasti kaasa Tõrva florigist Pille Tiirak.

Kui suvine teemapark "Alice imedemaal" tõi Taagepera ja sellega ka Tõrva valda ligemale 100 000 turisti ning piletijärjekorrad looklesid kaugele, siis sai kiiresti selgeks, et inimestele sellised võlupargid meeldivad ja tuleb neile seda veel pakkuda. Vähe sellest, et äsja sai avatud talvevõlumaa, andis mõisaproua Veidenberg juba aegsasti vihje, et suvel on muinasjutu "Alice peeglitagusel maal" kord pargiks muunduda. Ja seda kõike kaks hektarit suuremal maa-alal!

Talvemaagia teemapark Pokardis

The Manos Sports & Spa kutsub kõiki osa saama maagilisest talveelamusel, mis toob pimedasse aega lusti ja rõõmu. "Talvemaagia pakub erinevaid tegevusi ja silmailu ning ootab peresid igal nädalavahetusel kell 14-19. Programm muutub igal nädalal, kuid alati on kavas midagi

põnevat," tutvustas programmijuht Diana Treve. Igal nädalavahetusel on ühel päeval kohal koduloomad ja saab sõita ponidega ning teisel rõõmustavad kõiki alpaka ja saab nautida hobuse- ja saanisõitu – kui lund parasjagu ei ole, asendab saanisõitu hobuvanker. Rõõmu pakuvad küülilikud, karussell ja jõuluvana. Väikeste külalastajate jaoks on kohal ka näomaalija ja maskott Ruudi, kes sõidutab lapsi rongiga. Iga nurga taga ootab midagi uut, mis muudab külastuse meeldejäavaks.

Inspiratsioon Wagenküllist

Talvemaagiat lisab tore jõuluvana, kellega saad lõbusalt pilti teha ja oma soove jagada. Kõik pereliikmed saavad nautida sooje jookke, jõuluturu hõrgutisi ja kodukoitud käsitööd.

Tallis on avatud töötoad, kus saab kaunistada piparkooke ja meisterdada jõulukaarte. Samuti ootab külalastajaid mullidisko, kus saab lõbusalt aega veeta. Kui ilm lubab, on plaanis rajada ka uisuväljak, kus saab talvelõbu nautida. Erilised hetked on 22. detsembril kell 14-19, kui The Manor Sports & Spa peahoones avatakse ORG restoran & lounge jõulubuffee, kuhu oodatakse kõiki sööma ja nautima pidulikku õhkkonda.

Koostöö kohalikega

Pokardi mõisa tegevus on avaldanud positiivset mõju kohalikele elanikele. Üks oluline saavutus on Pokardi tee remont, mille parandustööd said suvel tänu vallale lõpuks tehtud. Samuti tehti koostööd kohalike elanikega, korraldades läinud aastal talgud mõisa sissesõidu ja puuallee korrastamiseks.

"Kohalikega katsume hoida kontakti ja kutsuda neid ka ise külla. Kokku on lepitud kohtumine, kus kuulame kohalike prouade mälestusi mõisast ja küla ajaloost. Kuigi kiired ajad on kokkusaamist edasi lükanud, loodame selle peagi teoks teha," rääkis programmijuht Diana Treve, et jõulutulur pakutakse kohalike tooteid nagu Upruse talu juustud, Taagepera mesi, Sillaotsa kodukohviku tooted ja Shroomwelli chaga eliksiirid. "Pokardi elanike tooteid hetkel pole, kuid oleme avatud, kui on kohalike tootjaid, kellest me ole teadlikud olnud," kutsub Treve koostööle.

Tegelased Manori teemapargist.

Inspiratsiooni saadi just Wagenküllist – tekkis soov teha midagi oma piirkonna inimeste jaoks. Seda tagasihoidlikumalt, ent siiski meeldejäavat ja kogukonnale väärtust loovat. "Kuigi idee sündis hilja ja ettevalmistustega läks kiireks, oleme tulemusega väga rahul – on nii silmailu, kui tegevust. Park on suunatud eelkõige lastele, kuid programm muutub pidevalt ja igal nädalavahetusel ühel päeval külastab meid ka hobune, kes teeb ka täiskasvanutele saanisõite – kui aga lund ei ole, siis saab vankrisõite," kutsub Treve külalisi kohale.

Selgusid tänavused Jõudi aastapremiad

Spordiliit Jõud 2024. aasta parimate tunnustamisel selgusid ka Valga maakonna laureaadiid. Nii mõnigi auhind rändas ka Tõrva valda.

Tänavused Valgamaa laureaadiid:

- Aasta noortreener – Anneli Taul
- Aasta spodiaktivistid – Liivi Tafenau ja Eva Nessler
- Aasta piirkondlik spordisündmus – Rein Leppiku nimeline jooksusari.

Tõrva petanque MMil!

TPK- Tõrva Petanque Klubi liikmed esindasid Eestit maailmameistrivõistlustel Prantsusmaal. Meie klubi esindasid tublid sportlased Aigar Lusbo, Toomas Hoole, Harry Lusbo ja Robin Randrüüt koos koondise treener Maris Rõõmuga. Tiim jõuds edukalt läbi eelvalifikatsiooni MMi põhivõistlusele. Ka seal alustati edukalt, kui avaringis alistati Mali tulemusel 11:8. Kahjuks tuli seejärel võtta vastu kaotused Šveitsi, Saksamaa, Senegali ja Soome käest ning pääs kaheksandifinaali jäi sedakorda kättesaamatuks.

Ettevõtjatele jagati tunnustusi

5. detsembril toimus Taageperas Wagenkülli hotelli kristallsaalis Valgamaa ettevõtjate tunnustus-sündmus.

Juba 2008. aastast toimuv konkurss tunnustab Valgamaa ettevõtteid, kes oma tegevuse ja mainega rikastavad maakonda ning aitavad kaasa selle arengule.

Tänavu esitati konkursile 37 kandidaati viies põhikategoorias. Lisaks anti välja kolm eriauhinda, millest ka Tõrva tuli mitu olulist aunimetust. Auhinnad andsid üle majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo ning Otepää, Tõrva ja Valga valla vallavanemad.

Auhinnatud kategooriate võitjad:

- **Aasta suurettevõtte 2024:** Ursuit Baltics AS
- **Aasta väikeettevõtte 2024:** Kesa-Agro OÜ
- **Aasta teenindusettevõtte 2024:** Horos OÜ

Ettevõtjate tunnustusüritus

- **Aasta startija 2024:** Tõrva Koertehotell OÜ
- **Aasta innovaator 2024:** Wagenküll Hotell OÜ
- **Eriauhind „Tõrva piirkonna turismiedendaja“:** Justina Greblikaite
- **Eriauhind „Suurim panustaja“:** Tõrva Tarbijate Ühistu
- **Eriauhind „Kogukonna siduja“:** Vidrike Külamaja

JÕULUVANATUURI
5 AASTA JUUBEL

JÕULUVANA
tuuritab Tõrva vallas
24. detsembril 2024!

Patküla 10.00
Koorküla 10.25
Hummuli 11.00
Jõgeveste 11.35
Pikasilla 12.05
Leebiku 12.30
Riidaja 12.55
Taagepera 13.40
Ala 14.00
Karjatnurme 14.25
Ritsu 14.50
Helme 15.15
Tõrva keskväljak 15.40

Ära pane pahaks, kui jõuluvana pisut hilineb!

Jõulurõõmu toovad päkapikud
Tantsukoolist HOP Dance!

TULE KOGU PEREGA!

Terviseagentuuri uudised Tõrva valla elanikele: tervise heaks üheskoos!

Terviseagentuur on juba ligi aasta pakkunud perearstiabi Tõrva valla nimistu patsientidele. Me seisame võrdsest nii patsientide tervise kui ka tervishoiutöötajate heaolu eest. Ometi pole see missioon lihtne, kuid meie meeskond on teinud järjepidevalt tööd, et tagada kõigile kvaliteetne, kiire ja mugav tervishoiuteenuste kättesaadavus. Sel teekonnal hindame kõrgelt meie patsientide kannatlikkust ja koostööd: täname meie patsiente usalduse eest! Selles artiklis soovime tutvustada perearstikeskuse töökorralduse põhimõtteid ja meie teenuseid.

Laste füsioterapeut Egne Öitspuu

Töökorraldus: tõhus ja patiensisõbralik, aga miks just selline?

Tervishoiutöötajaid on puudu kõikjal üle Eesti, aga tõsisem on probleem väiksemates linnades ja maapiirkondades nagu Tõrva. Üks viis tagada, et inimene jõuaks vajaliku spetsialisti vastuvõtule mõistliku aja jooksul, on rakendada perearstikeskustes triaazisüsteemi, mis toetab nüüdisaegset ja meeskonnapõhist peremeditsiini. Sõltumata sellest, kuidas patsient meie poole pöördub, olgu see digitaalselt, telefoni teel või kohapeal, jõuab tema tervisemure alati triaazi. Näiteks, telefoni teel tehtud pöördumised kaardistatakse meie registraatori poolt, kes suunab pöördumise edasi perearstile või -õele. Registraatori roll on selles protsessis väga oluline: ta ei määra ravi ega otsust, kes esimesena vastuvõtule pääseb, vaid tagab, et patsiendi pöördumine jõuab struktureeritud ja

Lisaks perearstiabile on nimistu ja ravi kindlustatud patsientidele tasuta saadaval mitmekesised tervise teenused:

- **Füsioterapia** lastele ja täiskasvanutele
- **Krüoterapia** – tõhus meetod soolatuügaste ja konnaasilmade eemaldamiseks.
- **Tubaka- ja alkoholinõustamine** ning vaimse tervise tugi – psühholoogiline nõustamine, tervislike valikute toetamine ja vajadusel medikamentoosne ravi ärevuse või depressiooni korral.
- **Sünnimärkide kontroll** – ennetamiseks ja varajaseks avastamiseks. Protseduuride ja vastuvõtuaegade broneerimiseks pöörduge registraatori tel 766 6661 või kasutage Eelvisiiti.

täpsel viisil õigete meditsiinitöötajateni. Pereõed omakorda osutavad õendusabi ja annavad patsiendile nõu. Tegemist ei ole takistusega perearstile pääsemise ees, vaid töökorraldusega, mis võimaldab perearstikeskuse meeskonnaliikmetel keskenduda oma erialastele ülesannetele. Esmatähtis on patsienti aidata ja mõnikord tähendab see, et kohtutakse kellegi teise kui perearstiga.

Kuidas aga digilahendused toetavad perearstikeskuse töökorraldust?

Üks kolmandik meie Tõrva patsientidest kasutab juba täna perearstikeskusesse pöördumisel Eelvisiidi keskkonda, säästes sellega väärtuslikku aega nii endale kui ka tervishoiutöötajatele. Pöördumine jõuab portaali kaudu otse meditsiini-personalini, kes kaardistab ja lahendab tervisemure täpselt ja kiiresti. Kui vajad abi eelvisiidi kasutamisel, oleme valmis teid samm-sammult juhendama.

Millised lisateenused on patsientidele tasuta kättesaadavad lisaks perearsti ja pereõe vastuvõtule?

Tasuta kättesaadavad on mitmed lisateenused, sealhulgas füsioterapia, mis on nimistu patsientidele tasuta. Meie meeskonnas on spetsialiseerunud laste ja täiskasvanute füsioterapeudid, kelle poole saab pöörduda mitmesuguste liikumis- ja tervisemuredega. Füsioterapeut aitab taastuda vigastustest, leevendada kroonilist valu, parandada kehahoidu ja liikumisvõimet ning ennetada terviseprobleeme. Laste puhul saab füsioterapeudi poole pöörduda ka müofunktsionaalsete probleemide korral, mis võivad mõjutada rääkimist, neelamist või hingamist. Lisaks

pakutakse beebidele massaaži, mis toetab nende arengut ja heaolu. Füsioterapiat ootame meie nimistu patsiente registreerima kas läbi Eelvisiidi või helistades otse registraatori. Nimistuvälisele patsiendile osutame teenuseid vastavalt hinnakirjale, mis on saadaval meie kodulehel.

Krüoterapia ehk külmaravi ootame sind, kui soovid eemaldada soolatuügaid või konnaasilmi. See on kiire, lihtne ja tõhus protseduur, mille käigus kasutatakse vedelat lämmastikku. Külmaravi on enamasti valutuba, ei vaja eelnevat arsti konsultatsiooni ja aitab mugavalt vabaneda nahaprobleemidest.

Sünnimärkide kontroll ehk dermatoskoopia on kiire ja tõhus viis hinnata nahamuutuste ohutust. Kontrolli käigus uurime sünnimärke ja muid nahaeripärasid, tuvastades võimalikke ohumärke varakult. Protseduur kestab vaid 10 minutit, on valutatu ja ei vaja eelnevat ettevalmistust.

Tubaka- ja alkoholinõustamine – see on toetav teenus, mis aitab mõista harjumuste mõju tervisele ja pakub praktilisi lahendusi muutuste tegemiseks. Vestlus spetsialistiga aitab seada eesmärgi, koostada tegevusplaan ja saada toenduspoohiseid soovitusi sõltuvuse vähendamiseks või lõpetamiseks. Vajadusel pakume ka jätkutoetust, et muutustega toime tulla.

Tänusõnad ja edasine koostöö

Täname teid, meie armsad patsiendid, usalduse ja mõistmise eest! Üheskoos loome jätkusuutliku tervishoiukorralduse, kus iga tervisemure saab õige lahenduse. Meie eesmärk on pakkuda teile kvaliteetset abi, et teie tervis oleks alati parimalt hoitud.

Soovime teile tervist ja rõõmu, Terviseagentuuri meeskond

Kogemusnõustamine Tõrva Tervisekeskuses

Lähiminevikus olid ja on praegugi Eestis ning laiemalt maailmas keerulised ajad. Kõik me mäletame koroonapiiranguid ja kui sai juba vabamalt hingata ning inimestega suhelda, algas sõda Ukrainas, mis vähendas inimeste turva- ja kindlustunnet tuleviku ees. Lisaks veel viimaste aastate maksutõusud, mis läbi üldise hinnatõusu vähendavad inimeste hakkamasaamist. Samuti mängivad rolli regionaalsed erinevused elanike sissetulekutes, mis raskendavad toimetulekut veelgi.

Majanduslik toimetulek on paljude vaimsete probleemide, aga pikemaajalises ka füüsiliste probleemide tekkeallikaks. Abi otsimisel pörkume tihti kokku pikkade arstijärjekordadega.

Siin on abiks kogemusnõustajad, kelle missiooniks ja ülesandeks on toetada tervisehäirete ning sarnase läbielamistega inimeste toimetulekut, suurendada motivatsiooni ja enesekindlust tööeluks ja elus hakkama saamiseks. Kogemusnõustamise käigus pakutakse kogemuslikku emotsionaalset, sotsiaalset ja praktilist tuge. See on sarnase tervisehäirega või sarnaste läbielamistega inimeste vahel toimuv teadmiste ja kogemuste vahetus.

Millist abi võib saada kogemusnõustajalt?

- nad on olemas, kuulavad ära, mõistavad ja toetavad;
- jagavad asjakohast praktilist infot ja suuniseid, vajadusel oma läbitöötatud lugu ja kogemustest õpitud praktilisi nippe;
- toetavad muutuste tegemisel ja eesmärkide püstitamisel;
- jagavad asjakohaseid oskusi;
- suurema abivajaduse puhul soovivad pöörduda selleks koolitatud spetsialistide poole, olgu selleks siis perearst, psühholoog, psühhiaater või sotsiaaltöötaja;
- on lihtsalt olemas teekonnal parema enesetunde poole.

Kogemusnõustajast võib olla abi ühekordsel kohtumisel, samas võivad nad olla kaaslasel pikemaks ajaks, kuni sa jõuad oma sihini. Just nii, nagu sa ise tunned ja soovid.

Kogemusnõustajad ei vali ja ei otsusta sinu eest. Nad toetavad sind lähimate või kaugemate, väikeste või suurte eesmärkide saavutamisel.

Nad aitavad sul hinnata ja analüüsida sinu ressursse ja tugevusi, millele saaksid toetuda. Nad suunavad sind ennast analüüsima, peegeldavad ja an-

navad tagasisidet. Julgustavad, innustavad ja inspireerivad, aitavad kaasa sinu enesehinnangu parandamisele ja tasakaalu leidmisele.

Kogemusnõustajad aitavad sul toime tulla üksindustunde, hirmude ja pingetega. Julgustavad sind rääkima oma tunnetest ja probleemidest.

Nad aitavad mõista, et igasugune tagasilangus on taastumisprotsessi osa ja näitab, kuidas tagasilööke õppimiseks ja arenemiseks positiivselt ära kasutada.

Kogemusnõustaja on sinu kõrval seni, kuni vajad toetust keerulises muutumise protsessis. Nad aitavad tagasilööke võimalikult palju ennetada ja leevendada.

Kui tunned vajadust ja seda soovid, aitavad ja toetavad sind oma eluviisi muutmisel.

Aitavad uuesti luua positiivset kujutlust endast, inimestest, elust ja maailmast. Toetavad positiivse ja erilise taastumis- ja eluloo loomisel.

Mida kogemusnõustajad kindlasti ei tee: nad ei survesta, esine, ravi ega arva, et nende isiklik kogemus, valik või taastumisviis on ainuõige. Nad ei ületa oma pädevusi ja ei asenda teisi professionaale, ei võistle ega konkureeri teiste professionaalidega, ei vaidlusta teiste professionaalide tööd ja töömeetodeid, ei paku kogemusnõustamise nime all teisi teenuseid ja praktikaid.

Koostöös Tõrva Tervisekeskusega on kogemusnõustajad valmis aitama leida inimestel just see temale sobiv teeots oma eluteel.

Kogemusnõustamiseni, kallid Tõrva valla elanikud!

Kogemusnõustajad

MTÜ Lõuna-Eesti Kogemusnõustamiskeskus

Registreeru telefonil
56904131
või
meili teel
kogemusn@gmail.com

Teenus on tasuta,
kehtib tavapärase
visiiditasu 5 €

Sportlaste tänuüritus toimus Manoris

Traditsiooniline sportlaste tänuüritus ja aasta kokkuvõtmine toimus sel aastal The Manor Sport & Spas, kuhu olid saanud nii noor-, harrastus- ja tippsportlased kui ka treenerid ja klubide eestvedajad. Eduka hooaja eest tänasid sportlasi vallavolikogu esimees Maido Ruusmann, valla spordikomisjoni esimees Kalle Vister ning spordi- ja rahvatervisepetsialist Tiina Neumann.

„Täna on eriline päev – palju neid päevi ikka on, kus kogukonna sportlased kokku tulevad,“ sõnas spordikomisjoni esimees Kalle Vister. Sel puhul kostitati spordirahvast suupistete ja tervitusjoogiga. Mälu värskend-

Ühispidi jaoks koguneti mõisa uhkele trepile.

dati Kahooti viktoriini, kus oli sporditeemalisi küsimusi nii laiadest ilmast kui ka Tõrvast. Samuti avanes võimalus tutvuda lähemalt Pokardi mõisa ja asja avatud Talvemaagia teemapargiga.

„Elagu liikumine, elagu sport, elagu meie sportlased ja eestvedajad,“ sõnas volikogu esimees Maido Ruusmann.

Veelkord aitäh sportlastele eduka aasta ja suurepärase tulemuste eest!

Tõrva teadlased teostavad

Egon Ilisson

Aasta viimasel, ent väga tegusal kuul õnnestus Tõrva Teataja toimetusel teha juttu Tõrvast pärit teadlastega, keda teadustöö on viinud kogust kaugemale, kuid kes ikka ja jälle siia igal võimalusel vanematele ja sõpradele külla tulevad. Saame lähemalt tutvavaks nelja noore teadlasega – Anni Viljaste-Seera, Kuno Kasak, Andres Reiljan ja Andres Reilent.

1) Mis tööga oled hetkel hõivatud (mis ametipostil töötad)?

2) Mis inspireeris sind alustama oma valdkonnas teadustööga ja kuidas selleni jõudsid?

3) Milliseid peamisi väljakutseid sinu uurimistööd ja projektid lahendada püüavad?

4) Milline on kõige põnevam teadusavastus, mille oled oma karjääri jooksul teinud?

5) Millised uued tehnoloogiaid või meetodid võiksid oluliselt muuta sinu teadustöö valdkonda?

6) Kui oleks võimalik teha üks teaduslik läbimurre, mis muudaks sinu valdkonda oluliselt, siis mis see oleks?

7) Teadlaseks saamine ja teadustöö tegemine on väga pikk protsess. Millist nõu annaksid noortele teadushuvilistele – milliseid oskusi või omadusi peaksid arendama juba noores eas?

8) Mida ja kas üldse ütleksid neile, kelle arvates teadusel ei ole suurt pistmist päriseluga?

9) Millega tegeled väljaspool tööd? Millised on su hobid ja millest lihtsalt rõõmu tunned?

10) Siinkohal võib kõiki tervitada...

politoloogid Ameerikas ja mina püüan seda suunda ka Euroopas juurutada.

7) Oleneb, kui noorest teadushuvilistest me räägime. Päris lastele ma ei oska eriti nõu anda, kuna ma arvan, et lapsena ei peagi veel tingimata unistama teadlaseks saamisest. Aga keskkoolis või ülikoolis õppivatele noortele teadushuvilistele ma annaks sellist nõu, et olge valmis tegema julgeid otsuseid ja olge kannatlikud.

Julgeid otsuseid selles mõttes, et tõeliselt kõrgele tasemele jõudmiseks on ilmselt vaja, vähemalt mõneks ajaks, kodumaalt lahkuda. Nii nagu Eesti parimad jalg- või korvpallurid mängivad enamasti välisklubides, tuleb ka teaduses otsida võimalusi töötada väga tugevas keskkonnas, et seal tippasemele jõuda ja seal ka püsida. Tihtipeale tähendab see seda, et tuleb kohvrid pakkida ja kolida täiesti uude riiki – kunagi ei tea, kuskohas võimalus avaneb.

Kannatlik selles mõttes, et kui on soov võimalikult ruttu jõuda nõ normaalse keskklassi eluni (pere, kodulaen jne), siis ei ole teadus ilmselt parim variant, sest pärast magistriraadi omandamist tuleb minna doktorantuuri ja seal oled sa jätkuvalt veel õpipoisi rollis.

Ja lõpetuseks: soovitan kindlasti ka protsessi nautida, mitte mõelda ainult lõpp-peatusest, milleks on ideaalis professori ametikoht.

8) Ma arvan, et see on teadlaste ülesanne selgitada inimestele, miks nende teadustöö on huvitav ja vajalik. Seega ma neile sel teemal otseselt midagi ei ütleski, vaid püüaksin lihtsalt oma teadustööd arusaadaval ja kaasakiskoval moel kommunikeerida.

9) Mängin oma instituudi meeskonnas jalgpalli, hetkel oleme kohalikus Fi-

ja üritasin saada paberile valemite, mis võimaldaks mõõta iga riigi (või mistahes poliitilise üksuse) afektiivse polariseerituse taset nii, et neid saaks otseselt omavahel võrrelda. Lõpuks tähed joondusid ja valem ilmus mulle silme ette, kui ma unelaadses deliiriumis olles voodis lesisin. Natuke aega hiljem õnnestus see artiklik vormida ja avaldada – nüüd on see minu valdkonnas üks enim tsiteeritud artikleid ja enim kasutatavaid polariseerituse indekseid.

5) Ma eeldan, et sama vastus tuleb praegusel ajal pea kõigilt teadlastelt, aga kahtlemata tehisaru (AI) võib tuua väga suuri muutusi selle osas, kuidas ka minu valdkonnas teadustöö tegemine lähiaastatel toimuma hakkab.

Andres Reiljan on teaduse ja spordi usku.

6) Mitmed uuringud kinnitavad, et poliitikast enim huvituvad inimesed on enamasti ka kõige rohkem afektiivselt polariseerunud ehk siis ei salli absoluutselt neid, kes nendega ei nõustu. Samas poliitikast üldse mitte huvituvad inimesed ei vaevu tihtipeale isegi valima minema. Minu arvates oleks tähtis läbimurre see, kui suudaksime välja töötada lahendused, mis depolariseerivad ühiskonda, aga samas ei muudaks poliitikat inimeste jaoks igavaks. Või siis teiselt poolt lähenedes: lahendused, mis muudavad poliitika inimeste jaoks huvitavamaks, nii et see ei õhutaks polariseeritust ja omavahelist vihkamist. Sellega tegelevad paljud

renze B1 liigas teisel kohal. Eestis elades olin üks jalgpalliklubi Tartu JK Welco asutajatest ja olen selle klubi eest aastate jooksul üle 200 võistlusmängu pidanud. Nüüd ootan, et Welco pääseks lähiaastatel Eesti meistri liigasse! Itaalias elades käin ka mägedes matkamas ja ronimas. Muidugi vaatan ka palju sporti – hetkel tunnen rõõmu sellest, et talispordihooaeg on algamas ja loodan, et korvpallikoondis ikkagi jõuab EM-ile!

10) Tervitan enda Tõrvast elavat ema, tädi ja tädipoega, samuti naabreid Marist ja Guidot, ja Tõrvast pärit jazzmuusikut Kirke Karjat!

Andres Reilenti sõnul uurib teadus maailma toimimist.

ANDRES REILENT

1) Olen hetkel Eesti Maaülikoolis (EMÜ) veterinaarse biomeditsiini ja toiduhügieeni õppetoolis nooremteadur/doktorant.

2) Minu esimene kokkupuude teadustööga oli EMÜ produktiivloomakliinikus loomaarstina töötades, kui kaks vanemat kolleegi lähenesid mõttega, et kas ma sooviksin neid abistada veiste munarakkude korjamise (*Ovum Pick Up - OPU*), In Vitro (katseklaasi) viljastamise ja embrüosiirdamise projektis. Siis tundus see põnev pakkumine, millele ei osanud ei öelda – pärast pakkumist osalesin aastaid mitmes samateemalises projektis. Nüüd tegeleme sarnase projektiga aga hobustega seoses, kus osaleb ka teine tõrvakas, minu klassi- ja kursuseõde Anni Viljaste-Seera.

Suurem süvenemine teadustöösse tuli, kui kirjutasin ühele EMÜ lõputöö kaitsmise komisjoni esimehele, et hilinen natuke tudengi lõputöö oponentimiselga ning vastu tuli küsimus, et „ega sa ei ole mõelnud doktoriõppele?“. Mõtlesin natuke, sest antud teema (bioturvalisus) polnud just midagi, millega palju tegelegenud olin, aga ütlesin siiski „jah“. Olin selleks hetkeks 9 aastat töötanud produktiivloomaarstina ja see tundus olevat põnev edasine samm.

3) Bioturvalisus põllumajandusloomade veterinaararsti seisukohast: korralduslike, käitumuslike ja füüsiliste meetmete kogum, mille eesmärk on vähendada haigustekitajate sissetoomist ja -seadmist ning leviku riski looma populatsioonis(t).

Bioturvalisusega seoses on peamised väljakutsed seotud farmidega. Ideaalmaalmas oleksid kõik laudad ilusasti puhtad ja haigusevabad. Inimesed oleksid teadlikud potentsiaalsetest riskidest ja nakkusalikatest, haiguste levimisest ning kogu selle mõjust loomade tervisele ja heaolule. Nakkused ei peaks olema nagu tulekahjud, mis ootamatult süttivad ja vajavad kustutamist. Selliseid ohte tuleb ennetada ja riske varakult märgata.

Hetkel üritan kaardistada bioturvalisuse alast taset Eesti veisefarmides. See

annab arusaama, millega on kohalikud farmerid kursis, mida tehakse hästi, mida saaks paremini teha ja mis on puudulik. Kaugemas perspektiivis annaks see aimu, mis on farmerite vajadused – millega nad võiksid abi vajada.

Sellega seoses on tulnud ette telefonivestluseid farmeritega, nõusoleku saamist osalemiseks teadustöös, sõite farmidesse üle Eesti ja kohapeal jutustamist. Hilisemalt muidugi kõikide vastuste ja andmete sisestamist arvutisse ning nende analüüsi.

Sarnaselt uurin ka sigalatesse sisenevate veokite tehtava desifitseermisprotsesside tõhusust – kui hästi toimib tehtav pesu ja desinfektsioon. See on keeruline olnud sigalate kõrgete bioturvalisuse nõuete tõttu (olen siiski võõrana risk farmile) ehk kõik ei soovi mind värvasse proove võtma. Samuti on enamusi veokeid sigala värvasse kell 4 hommikul, seega unegraafiku lõõb see üsna sassi.

4) Ühtegi maagilist „Eureka!“ momenti pole mul kahjuks olnud. Varasema loomaarstipraktika taustal on olnud põnev saada kinnitust mõnede arusaamadele, millega meie farmerid saavad tubliski hakkama ja millest on vajaka.

5) Puhtalt tehnoloogilisi lahendusi, mis aitaks mugavamalt, kiiremalt ja odavamalt tuvastada nt haigustekitajaid ja/või haiged loomi, lihtsustaksid tööd.

Farmide bioturvalisuse alane hindamine on üsna subjektiivne ja vajab individuaalset lähenemist, mistõttu igasugused tööriistad (nt süstematiseeritud küsimustikud) on väga kasulikud ja aitavad ülevaadet saada.

Meetodite suhtes olen osalenud mõningatel suhtlemiskoolitustel, sest tuleb ette palju farmeriga suhtlemist ja nõustamist. Inimeste mõistmine ja empaatiline nõuandmine on vägagi olulised igasugusest veterinaarset vaatenurgast.

6) Tänapäeval on palju rõhku igasugusel tehisaru kasutusel. Farmi kontekstis oleks see reaalselt loomade tervise jälgimine, ennustav analüütika ja automatiseeritud teavitused igasugusele potentsiaalsetele ohtudele.

7) Üldiselt soovitaks, et uudishimu oleks – paljud asjad, mis tunduvad kuivad, võivad siiski väga põnevad olla.

ennast ülemaailmselt

Iseisvust, sest palju on iseenda aja maandamist ja omaette nokitsemist.

Võime küsida küsimusi. Olen omajagu ülikoolis ka õpetanud ja tean, et tudengid kardavad teinekord küsida. Ei ole olemas lollid või rumalad küsimused – kui sul on selline küsimus, siis keegi teine kõrval mõtleb täpselt sama asja. Sama kehtib ka abi küsimise kohta, kui oled hätta jäänud.

8) Elekter oli ka esoteerika enne, kui see hakkas kodu masinaid tööle või lampipirni põlema panema. Üks 19. sajandil elanud Ungari arst, kes käskis sünnitushaiglas töötavatel inimestel käsi pesta (sest otse lahangukt sünnitust vastu võtma minna polnud hea idee), naerdi välja ja ta suri hullumajas. Teaduses uuritakse asju selleks, et me teaksime, kuidas maailm töötab. Kui meil on olemas uudishimu ja arusaam igasuguste nähtuste kohta, siis saame lihtsamalt lahendada tekkivaid probleeme. Ja lõpuks jõuab see ka inimeste tavaellu millegi käegakatsutavana.

9) Peamiselt meeldib mulle kodu elukaaslaste ja kassidega aega veeta, arvutimänge mängida, raamatuid kuulata, maal tööd teha ja sõpradega õlut juua.

10) Palavad tervitused mu kallile teisele poolele, Liisule. Tõrvast tervitaks ema Marikat ja isa Jüri. Soomest öde Annet ja tema pere. Tervisi kõikidele teistele sõpradele, kolleegidele ja tõrvakatele üldiselt.

KUNO KASAK

1) Töötan Tartu Ülikooli geograafia osakonnas keskkonnatehnoloogia professorina, kuid hetkel kuni 2025. aasta juunini California Ülikoolis Berkeley's külalisprofessorina biometeoroloogia töörühmas.

2) Pärast gümnaasiumi ega ka bakalaureuseõpingute ajal ei olnud mul isegi väiksemat visiooni, et võiksin ühel päeval teadlaseks saada. Magistriõpingute teisel aastal aga suurenes huvi juba märgatavalt teadustöö vastu ja tekkis võimalus jätkata õpinguid doktorantuuris. Nii minu baka, magistri kui ka doktoritöö oli seotud ökotehnoloogiliste reoveepuhastuslahenduste arendamisega, aga juba doktorantuuri keskpaigas hakkasid mulle rohkem huvi pakkuma looduslike ökosüsteemide

Berkeley's ja liituda biometeoroloogia töörühmaga. Tegemist on teadusharu, mis uurib bio-i ja atmosfääri vahelisi füüsikalisi, bioloogilisi ja keemilisi protsesse, mis reguleerivad kasvuhoonegaaside vooge ning energia bilanssi, aga ka palju muud.

3) Väga suur osa teadustööst keskendub sellele, kuidas efektiivsemalt taastada hävinud ja rikutud ökosüsteeme. Praegusel hetkel on fookuses sood ja märgalad ning uurime võimalusi, kuidas neid häiritud või rikutud ökosüsteeme taastada kliimamuutuste ja elurikkuse perspektiivist lähtuvalt. Millised tegurid mõjutavad süsinikusidumise efektiivsust, kuidas vähendada kaasnevaid metaanivooge jne. Üritame leida parimaid lahendusi, kuidas taastada suuri ammendunud freesturbaväljaid. Ka Tõrva lähedal olevad freesturbaväljad on hea näide, sest ühel päeval need ammenduvad ja oleks vaja need taastada. Ja seda selliselt, et nende looduslikkus taastuks võimalikult kiire aja jooksul ja need suured süsinikdioksiidi atmosfääri lennutavad süsteemid muutuksid taaskord süsinikku siduvateks ökosüsteemideks.

4) Üks kõige praktilisemaid avastusi on seotud tehismärgalade rajamisega põllumajandusliku hajukoormuse vähendamiseks. Nimelt on meie töörühm näidanud pikaajaliste uuringute põhjal, et need põllumajanduslikule valgalale rajatud veekaitserajatised suudavad väga efektiivselt vette sattunud taimetoitaineid kinni püüda ja seeläbi oluliselt parandada vee kvaliteeti. Lisaks on meie viimased uuringud näidanud, et selle sama orgaanika- ja toitaineterikka sette põllule laotamisega on võimalik olulisel määral suurendada põllumaa viljakust. Viimase kahe aasta jooksul läbi viidud uuringud on kinnitanud, et efekt on võrdne või parem, kui kasutada näiteks mineraalväetisi või digestaati.

5) Tihtilugu on Exceli andmefailide suurus, mida me oma analüüsides kasutame, mõõdetav kümnetes gigabaitides, ning kus on miljoneid andmeridu ja sadu veerge. Seega viimastel aastatel hüppeliselt arenenud masinõpe ja tehisintellekt

siduma ja talletama saada, oleks see kliimamuutuste seisukohalt väga suure tähtsusega. Hetkel tegeleme peamiselt põhjuste uurimisega, mis mõjutab erinevates ökosüsteemides kasvuhoonegaaside voogusid. Miks näiteks pealtnäha samasugustes märgalaökosüsteemides on ühes palju parem süsiniku sidumise efektiivsus ja madalam metaani lendumine, kuid teises jällegi on metaanivood kõrgemad ja ka süsiniku sidumise efektiivsus madalam. Mida enam põhjusi me teame, seda paremini ja efektiivsemalt saame tulevikus võib-olla ka ökosüsteeme taastada või majandada. Üks viimase aja suuremaid läbimurdeid selles valdkonnas võiks tulla California ülikoolist, kus CRISPR'i (seesama tehnoloogia, mille eest 2020. aastal anti välja Nobeli preemia keemia valdkonnas) geenimuundamise tehnoloogiat kasutades on aretamisel riisitaimeid, mis suudavad atmosfäärist seotud süsinikku efektiivsemalt mullas talletada. Kui see tehnoloogia osutub edukas, võiks muundada ka teisi veetaimi, kasvõi näiteks hundinui ja pilliroog, et ka need efektiivsemalt seoks ja talletaks atmosfäärist süsinikdioksiidi.

7) Sõltuvalt sellest, mille vastu on teadustöö huvi, tuleks hakata juba varakult selles valdkonnas ennast asjadega kurssi viima. Kooliõpingute ajal tuleks keskenduda rohkem nendele ainetele, lugeda juurde ja juba ülikooli ajal leida, nii vara kui võimalik, töörühm, kes selle teemaga tegeleb. Minu töörühmas on mitmeid näiteid, kus tudeng tuli juba bakalaureuse esimesel aastal ja lõpuks lõpetas edukalt ka doktorantuuri.

8) Kui keegi loeb kasvõi sedasama kirjatükki telefonist, arvatust või tahvist, siis ka need on kõik teadusavastuste tulem.

9) Lihtsalt rõõmu tunnen perega koos olemisest ja reisimisest. Hetkel on peres kolm last, kellest noorim on natukene üle aasta, keskmine saab varsti kolmeks ja vanim juba kümnene. Peamised hobid on reisimine ja sport. Kuna kahe aasta tagune põlvevigastus sundis lõpetama võrkpalli mängimise, siis olen nüüd viimased poolteist aastat sisustanud pikamaajooksuga. Just hiljuti sai läbitud ka New Yorki maraton.

10) Siinkohal saadaks soovida California tervitused vanematele ja sõpradele.

ANNI VILJASTE-SEERA

1) Ma töötan Eesti Maaülikooli (EMÜ) veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi tõuaretuse ja biotehnoloogia õppetoolis nooreteadurina. Olen neljanda aasta doktorant ja minu juhendaja on EMÜ rektor Ülle Jaakma, kelle juhendamisel teen doktoritööd teemal „Isapoolsete tegurite mõju veiste in vitro embrüote tootmisele“. Lisaks oma doktoritöö uuringutele olen kaasatud ka hobuste kloonimisprojekti. Kui oma doktoritöö uuringute raames on meil väga paljud tööülesanded teiste töögrupi liikmetega ära jagatud ja igapäev on üsna kitsas tööloik, siis kloonimisprojekti olen ma kaasatud väga erinevatest aspektidest, mis hõlmavad endas nii otsest loomaarstlikku tööd loomadega kui pärast hiljem laboris näiteks kloonimise õppimine jne.

2) Ma arvan, et ma sattusin teadustöösse mõneti läbi juhuse. Kolleeg Andres Reilent, kellega me juba Tõrva Gümnaasiumi aegadest koos oleme õppinud, asus

Anni Viljaste-Seera teadustöö lahendab veiste viljakusprobleeme.

tööle EMÜ suurloomakliinikusse ja kuna sel ajal käis üks veiste embrüote projekt, siis teda kutsuti sellesse ka osalema. Mina töötasin sel ajal veel farmis, kus mingi hetk tundsin, et tahaks midagi muud ka teha. Tema pakkus, et tule ka meie projekti osalema. Sealt see asi siis hargnema hakkaski. Üldises plaanis miksi mind huvitab just reproduktsiooni valdkond ja miksi ma sel teemal teadustööd teen, on see, et ülikooliajal õpetas seda osa meile Ants Kavak, kes tegi seda nii huvipakkuvalt ja köitvalt, et nii ma sellesse teemasse kinni jäingi.

3) Minu teadustöö peamine eesmärk on leida lahendusi veiste (aga miksi mitte ka hobuste, lammaste ja teiste loomaliikide) viljakusprobleemidele. Miks see oluline on? Mitmel põhjusel. Ma ei nimeta nüüd neid põhjuseid tähtsuse järjekorras. Esiteks seepärast, et karjakasvatavate toodang sõltub kõik sellest, kui hästi ja kiiresti suudavad loomad tiinestuda ja järglasi saada. Kui aga pull, keda kasutatakse paaritamisel või seemendamisel on halva viljakusega, aga geneetiliselt suurepärase omadustega ja suudab anda neid häid omadusi edasi oma järglastele, siis on vaja seda nii öelda halva pulli kasutada järglaste saamiseks.

Kui farmerid saavad kõrgemat ja paremat toodangut tänu sellele, et meie laboris suudame selle nioeldada halva pulli sperma paremaks teha, siis on see ju väga suurepärase võimalus aidata meie enda kohalikku (ja mitte ainult) toidutootmist. Mida paremad on meie loomad, seda kõrgem on nende toodang ja seda efektiivsemalt suudetakse toitu toota. See on üks tõuaretuses kasutatavatest meetoditest – valida parimate geneetiliste omadustega loomi ja vähendada generatsioonidevahelist intervalli. On ju ka keskkonnale parem, kui üks kõrge toodanguga loom suudab toota sama palju kui kümme madalama toodanguga looma. Teiseks saab humanmeditsiin kasutada loomade peal tehtud uuringute mudeleid, et lahendada inimestel esinevaid probleeme.

4) Minu jaoks on siiani olnud kõige põnevam see, et hea pulli seemneplasmast eraldatud ekstratsellulaarsed vesiikulid (nanosuuruses osakesed, mida esineb kõikides kehavedelikes ja mille

ülesanne on osaleda rakkudevahelises suhtluses) suudavad potentsiaalselt parandada halva pulli sperma viljakust katseklaasi (in vitro) embrüote tootmisel. Sarnaseid avastusi on teinud ka teised töögrupid mujal maailmas, kuid erinevus seisneb selles, millises etapis neid ekstratsellulaarseid vesiikuleid lisatakse.

5) Uusi meetodeid arendatakse välja pidevalt, kuid hetkel tundub mulle, et võiks olla palju kiirem ja efektiivsem meetod nende samade ekstratsellulaarsete vesiikulite eraldamiseks proovides. Kui saaks neid vesiikuleid eraldada palju kiiremini ja puhtamalt ning oleks võimalik ka neid osakesi efektiivselt suuresti järgi paremini eraldada, siis edeneks teadustöö selles valdkonnas palju kiiremini edasi. Viimaste aastakümnete jooksul on ekstratsellulaarsete vesiikulite alane teadustöö arenenud hüppeliselt ja tahakse katseid nende samade osakestega vähiuuringutes, ravimialastes uuringutes jne.

6) Üks lihtne (analüüsi tegemise hinna, ajakulu ja täpsuse osas) meetod, millega hinnata katseklaasi embrüote elumust ja tõenäosust areneda looteks ja elusa elujõulise järglase sünniks.

7) Selleks, et teha teadustööd, peab olema suur õpi- ja uudishimu. Teadustöö puhul on täiesti tavaline see, et ei jõuta selle tulemuseni, mida loodeti. Selleks aga, et teha katseid ja uuringuid, kulub tohutult aega. Teadustöös ei tohi olla kärsitu, vaid see eeldab püsivust ja järjekindlust. Lisaks on oluline loogiline mõtlemine. Väga lihtne on teha näiteks andmeanalüüsis vigu, aga selleks, et neist aru saada, on vaja loogilist mõtlemist, et kas reaalsuses saab ka midagi niimoodi olla või mitte. Noored teadushuvilised peaksid eelkõige kasvatama oma õpihimi, püsivust ja töökuust.

8) Igapäev on oma arvamus ja õigus sellele. Need, kelle arvates ei ole teadusel päriseluga suurt pistmist, on oma arvamus enamasti juba väga kindlalt kujundanud ja seda muuta on raske. Ja ei peagi.

Mina arvan, et teadusel on päriseluga vägagi palju pistmist, sest põhinebki päriselul. Näiteks: pea valutab, võtad valuaigustit ja valu läheb üle. See on teaduse abil välja uuritud, kuidas valu tekib, millised võimalused on seda valu teket vähendada või blokeerida jne. Me sõidame autoga. Autosid on väga erinevate mootoritega ja need sõidavad erinevate kütustega. See, kuidas arendada välja neid erinevaid lahendusi, on ka teadus.

9) Nii palju, kui mul seda aega väljaspool tööd üldse on, siis kõige rohkem meeldib mulle õmmelda. Mulle väga meeldivad sellised tegevused, mille käigus ma teen midagi ja näen ka mingit reaalselt tulemust, midagi käegakatsutavat. Suurema osa oma töövälistest ajast veedan ma laste ja perega.

Väga meeldib mulle käia mälumängudel. Siinkohal kiidan Tõrva mälumängu korraldajaid, et nad leiavad endas tahet ja viitsimist sellist üritust juba nii mitmeid aastaid korraldada.

10) Neid, keda tervitada, on palju, kuid siinkohal tervitaksin kõiki oma õpetajaid Tõrva Gümnaasiumi ajast, sest neil ei ole olnud mitte sugugi väike panus minu teel teadusesse. Olles nüüd ise ka kohustatud õpetama, tõuseb minu austus õpetajate vastu ajas järjest enam. See on kohutavalt raske töö, mida igapäev ei suuda teha.

Kuno Kasak soovib noortel juba varakult keskenduda huvipakkuvatele valdkondadele.

biogeokeemilised aineriided. Seda nii lokaalsel kui ka globaalsel skaalal.

Seega pärast doktorantuuri otsustasin, et nüüd on õige aeg oma teadustöö suunda muuta ja hakkasin otsima võimalusi välismaale siirdumiseks, et seal järel-doktorantuuri läbida. 2018. aastal avanes mul võimalus minna California Ülikooli

on juba olulisel määral laiendanud võimalusi, kuidas me oma kogutud andmeid saame uurida. Mida enam need meetodid arenevad, seda rohkem ja edukamalt suudame mahukaid andmebaase tõlgendada.

6) Kui me suudaks leida lahendused, kuidas ökosüsteemid paremini süsinikku

Head pole kunagi liiga palju!

Sirli Pippar

Oktoobris tähistas lionsklubi Tõrva Mari 13. tegutsemisaastat. Heategevusliku organisatsioonina on Tõrva Mari motoks: "Head pole kunagi liiga palju!". Loosungist inspireerituna on Maride südameasjaks Tõrva valla laste ja noorte heaolu eest seismine ning nende toetamine. Panustatakse ka kohaliku kogukonna heakorda ja arengusse.

Kes Tõrva Marisid tunneb, see teab, et Marid on platsis kui saab pannkooke pakkuda. Kooliaasta alguse puhul tervitasime lapsi ja noori maitsvate pannkookidega Tõrva, Riidaja ja Hummuli koolide juures.

Traditsiooniliselt oleme pannkooke pakunud ka Peeter Kirdi mälestusvõistlusel Tõrva Gümnaasiumi staadionil. Maridel on ikka olnud soov toetada Tõrva valla laste aktiivset tegevust.

Käre talu külastus Kurepesa lastega

Septembris külastasime koos Valga Perekeskus Kurepesa noortega Arvo Käre talu. See oli vahva päev nii lastele kui Maridele. Käre talu õu on kui muinasjutt: nii palju ilusaid lillepeenraid, kauneid kohti ja hoolt ning armastust. Lapsed said imepiksese ajalootunni, käia kaevikutes ja punkris, lasta vibu ja õhupüssiga, sõita suure veoauto kastis läbi metsiku raja, sõita paadiga, maiustada võileivatordi ning Napoleoni koogiga ja veel palju muud. Lastel oli tõeline naeratus näol – seda oli rõõm kogeda!

Paberid ja värvipliatsid igasse Tõrva valla lasteaia rühma

Oktoobris viisime kõikidesse Tõrva valla lasteaedade rühmadesse paberid ja värvipliatsid, et laste loovus saaks areneda ning et vahendite nappus seda

ei piiraks. Idee alge andis Mõmmiku lasteaia hoolekogu, kust paberipuuduse probleem läbi käis. Otsustasime käed külge panna ja appi tõtata: nii soetasime ligi 900 euro eest 16-le lasteaiaühmale paberid ja kolmnurksed värvipliatsid. Toimetasime need loomulikult ise ka kohale – kohtumised laste ja kasvatajatega olid äärmiselt soojad ning üllatust täis. Suutsime valmistada rühmadele suurt rõõmu!

Laste huviringides osalemise toetamine

Oktoobrist alustasime ühe Tõrva valla pere laste huviringides osalemise toetamist. Peres kasvab 3 last, kellel on mitmeid huviringe. Marid on otsustanud perele raskel ajal toeks olla ning käesoleval õppeaastal (oktoober 2024– juuni 2025) vähendada nende koormust huviringide eest tasumisel. See annab neile võimaluse vähemalt korra kergemini hingata ja laste olemasoleva võimaluse jätkata rõõmu ning liikumist pakkuvates huviringides osalemisega. Panustame huviringidesse üle 800 euro.

Tõrva Marid on aktiivsed panustama kogukonda.

Lastepidu

Kindlasti on igatüki teist kuulnud või osalenud LC Tõrva Mari suvisel tippsündmusel, milleks on Suur Lastepidu Tõrvas. See on rõõmu- ja lustipäev Tõrva valla lastele ja noortele. Igal aastal püüame pakkuda nii traditsiooniks saanud tegevusi kui ka avastada uusi võimalusi, millega rõõmustada piirkonna lapsi. Kogu lastepäeval teenitud tulu läheb ürituse korraldamise ja seeläbi tagasi heategevusse, millega toome lõbusa ja lustliku perepäeva Tõrva valda.

Meil on hea meel teatada, et järgmise aasta lastepidu toimub 8. juunil Riiska järve ääres. Pange see päev juba kalendritesse kirja!

LC Tõrva Mari klubi on alati avatud kogukonnast tulevatele ettepanekutele, kuidas laste ja noorte elu piirkonnas saaks toetada. Ettepanekutega võib pöörduda klubi president Helen Tammsalu poole.

Head pole kunagi liiga palju – lahkus loeb!

Looduses ja loodusega on alati põnev

Sel suvel osalesid Tõrva Gümnaasiumi väiksemad loodus- ja kodulooingi õpilased looduslaagris Mulgi Elamuskeskuses ja Lilli loodusmajas, kus õpiti tundma erinevaid taime- ja loomaliike, nende määramiseks vajalikke tunnuseid ning saadi praktilisi kogemusi. Lisaks sai hoolitseda koduloomade eest, märgata metsloomade tegevusjälgi, tunda end talulapsena ja käia rabas. Tore kogemus oli endale meisterdada taimealbum.

Juuli lõpus sõitsid õpilased õppelaagrisse Pivarootsi, kus täiendasid nende teoreetilised ja praktilised teadmised merest ning kalandusest. Pärnus külastasime Mereinstituudi Pärnu kalalaborit ja läbisime Pernova loodusmaja programmi Läänemere elustikust. Virtsus osalesime mereohutuse õpitoas. RMK programm „Elu Läänemere ääres“ tekitas meis arusaama, et Läänemeri on küll võrreldes ookeaniga väike, kuid tema mõju ümbristevale loodusele ja inimesele on suur.

Mohni saarel

Septembri alguses toimus 10. klassi õpilastele Eesti Maaülikooli Võrtsjärve õppekeskuses kolmepäevane õppelaager "Säästev kalastus ja veekogude ökoloogilised võrgustikud", kus õpilased said süsteemse ülevaate mageveekogude ökosüsteemist.

Septembri lõpus külastas grupp 8. ja 11. klassi õpilasi Lahemaad, kus tutvuti rannikuala looduse omapära, selle elurikkuse ja pärandkultuuriga läbi uurimusliku õppe. Klint, ürgorg, paekivi, kivistised, karst, salajõgi, vesi inimtegevuse ja mõtlemise arendajana, vesi maastiku kujundajana, vesi annab, vesi võtab – need olid mõisted, millega oli hea kokku võtta meie õppelaagri teemad Jõelähtmel Jägala juga külastades.

Kõige põnevam oli käik Mohni saarele, kus kogeti, kuidas loodus on

ühendanud oma jõud ja aegade jooksul saart kujundanud. Loodus kinkis meile imelised vaated Pärnipea poolsaarele ja Purekkari neemele.

Säästlikum mõtteviis

Rohetehnoloogiaga seotud projekti „Keskonnasõbraliku elu nipid“ toel läbisid Tõrva Gümnaasiumi 2.-12. klasside õpilased erinevaid õppeprogramme Vapramäe või Tartu Loodusmajas. Õpilased said otseselt teadmisi rohetehnoloogiast, nende keskkonnasäästlikkusest ja mõjust kliimamuutustele. Ringmajanduse näidete abil arutleti teadliku tarbimise üle meie igapäevaelus. Läbi praktiliste tegevuste jagati teadmisi toodete eluringist. Arutleti, kuidas saaksime vanast luua uue, et vähendada jäätmeid ja kasutada ressursse mõistlikumalt. Selgitati kasvuhooaegaste mõju planeedi temperatuurile ja elustikule. Õpilastele jagus teadmisi globaalse soojenemise ja kliimamuutuste kohta ning seda, mida

tähendab ökoloogiline jalajälg ja miks on vaja säästlikumalt käituda.

Sügavama loodusteaduste huviga 8.-12. klasside õpilased osalevad huviringis „Ahhaa, Teadus“, kus nad saavad lisateadmisi loodusest ja praktilisi laboritöö oskusi. Need teadmised on olulised loodusainete õppimisel ning olümpiaadiülesannete ja viktoriinide lahendamisel. Toimuvad õppekäigud Tartu Ülikooli Chemicumi ja Tartu Tervishoiu Kõrgkooli. Sel õppeaastal osalevad ringi liikmed Tartu Ülikooli Teaduskooli poolt korraldatavates keemia õpikodades, kus õpitavateks teemadeks on olnud „Tiitrimine“, „Põnevad katsed keemias“ ja „Anorgaanilised ained“. Õpikodade töö jätkub kooliaasta lõpuni.

Õppe- ja projektipäevadel ning looduslaagrites saadakse ülevaade loodusteadustega seotud elukutsetest, samuti kohtutakse erinevate teadlastega. Võib-olla on praeguste loodushuviliste õpilaste hulgas ka mõni tulevane tuntud loodusteadlane.

Kalalaagris tutvustati planktoniproovi võtmist.

Päästeamet: Talviste pühade ajal varitseb tuleoht mitmest kohast

Jõulude ja aastavahetuse saaginas on õnnetuste ennetamiseks vaja tähelepanelik olla, sest kodus on mitmeid tuleohtuallikaid. Näiteks köetakse külmal ajal kütteseadmeid ja kasutatakse rohkem küünlaid, mis kiirete toimetuste juures ununema kipuvad. Tuleoht võib tekkida ka ilutulestikust või omapäi pliidi valmi jäetud toidust. Harjumuslik suhtumine, et „tuleõnnetused juhtuvad teiste, mitte minuga“, võib lõppeda traagiliselt. Ütleb vanarahvagi tarkus, et „õnnetus ei sõida kell kaelas ega viletsus vile suus“. Tõsi on see, et kahjutuli võib alguse saada pisimast hooletusest. Tark tagab enda ja lähedaste ohutuse õnnetusi ennetades. Selleks jäta meelde:

- Valesti paigutatud küünlast võivad kergesti süttida selle lähedal olevad esemed. Paiguta küünlad alati mittesüttivale alusele ja eemale põlvmaterjalist nagu kardinatest, mööblist ja elektroonikast. Ära unusta küünalt järelevalveta põlema!
- Väldi elektrisüsteemi ülekoormamist ja kontrolli juhtmete seisukorda. Ära kasuta katkise ja silmanähtavalt kulunud isolatsiooniga juhtmeid ning katkiseid pistikuid ja lüliteid.
- Ilutulestik on heaks meeleoluloojaks seni, kuni seda kasutatakse tootega kaasas olevat ohutusjuhendit järgides. Veen-du alati, et ilutulestiku süttamisel oleksid kõik inimesed ohutus kauguses ja raketi lennuteele ei jääks takistusi.

- Kütmisega ei tohi liiale minna. Mõõdukas kütmine teeb toa piisavalt soojaks, kuid liigne hakkab ahju või kaminat lõhkuma. Hoia põlvmaterjalist asjad kütteseadme kuumadest osadest kaugemal.
- Kui külastad oma vanavanemaid või lähedasi, kontrolli kindlasti nende suitsu- ja vinguandurite ning kütteseadmete seisukorda või kutsu seda tegema korstnapühkija. Koduohutuse hindamiseks ja nõu andmiseks saad kohale kutsuda ka päästjad, helistades riigi infotelefonil 1247. Nõustamine on tasuta!
- Pühade ajal saavad tulekahjud tihti alguse pliidi või ahju küpsena unustatud toidust. Kui teed sööki, jää kööki!
- Kui hoolid endast ja oma lähedastest, siis ära suitseta siseruumides. Hooletust suitsetamisest alguse saavates tulekahjudes hukub igal aastal üle kahekümne inimese.

Päästeameti arvates on parim jõulukink eakale lähedasele täispatareiga suitsuandur, tahkekütteseadmete olemasolul ka vinguagaasiandur ning kaanega plekist tuhapang koos kühvliga. Pliidi juurde sobib ka tulekustutustekk. Kingi lisaks tavalistele jõulukinkidele lastele ja lähedastele teadmisi tuleohutusest, mis võivad päästa kellegi elu. Infot selleks saad aadressilt www.kodutuleohutuks.ee.

Segarahvatantsurühm Jandali on tantsinud end väerika tähtpäevani

Vello Jaska

Lustakas ja alati nooruslik segarahvatantsurühm Jandali tähistas hiljuti koos oma kunsti austajatega märkimisväärset verstaaposti – 35 tegevusaasta täitumist. Selleks puhuks oli Ala Rahvamaja avar saal pidurahvast täis tulnud.

Jandali alustas tantsukunsti viljelemist 1989. aasta oktoobris tookordse Valga EPT juures. Sisutihedaid treeninguid juhendas Niina Ilisson. Aegade edenedes on Jandali juhendanud ka Ain Veebel ja Marit Rauk.

„Rühma nime valisime Helme kihelkonnast üleskirjutatud jandali pärimustantsu järgi. Teadupärast on sõna „jandali“ paljutähenduslik – see võib tähendada ühtviisi janti, mürglit, tembutust, kuid samas ka vembumeest, vigurvänta jne,” selgitas tantsurühma praegune juhendaja Valdeko Kalamees.

Tema sõnul on Ala Rahvamaja saal olnud pikki aastaid Jandali koduks. „Oleme tänulikud Ala Külaseltsile, kes on lahkelt lubanud meil siinseid ruume kasutada,” ütles Kalamees ja kutsus oma juhendatava rühma, juubilarid Jandali tantsuringi. „Tõrva vals” ja „Tule tantsime” läks kergelt liuledes nagu aastate eestki. Niimoodi oligi juubelikontsert alanud.

Nauditavalt esinesid ka külaliskollektiivid: Lätimaalt Nauksene segarahv, kellega tõsisem suhtlemine ja sõprus algas Jandalil 2012. aastal Riias läti tantsupeol.

Samuti Hõbetäht, kellega koos on jagatud Ala Rahvamaja ja selle toonase

Segarahvatantsurühm Jandali koos oma sõpradega meeleolukal juubeliteopol.

juhataja Liivi Arro hoolitsust. Liisud – kollektiiv, kellega jagatakse praegu nii tantsijaid kui ka juhendajat. Lys naisrühm – head sõbrad, kellega jagatakse tihti nii lavalaudu, tantsumuru kui ka Tõrva keskväljakut. Segarühm Pilleriin – sõbrad, kellega tantsitakse tihti peale maakonna pidudel koos ja on ka vastastiku külas käidud.

Segarühm Sõlesepad – head vanad sõbrad, just kelle seast tuli Jandalisse Niina Ilisson. Nendega koos on saanud teha trenni ja viimistleda tantsu. „On hea meel, et meie sünnipäeva-

le tuli ka Tõrva lauluseltsi segakoori esindus. Nendega koos oleme osalenud mitmes huvitavas ja arendavas projektis, millest viimaseks oli Kambja kooriakadeemia,” rääkis Kalamees.

„Ühel tegutseval segarühmal on loomulikult head sidemed ka rahvamuusikutega. Jandalil on vedanud, sest rahvamuusikutest sõpru on meil koguni kaks: Kirime ja Jauram. Mõlema saatel oleme korduvalt esinenud,” lisas Kalamees.

Juubelitepole olid tulnud ka vilistlased. Järgnesid tänamised ja õnnitlu-

sed. Kergelt tantsujalga ja jätkuvat indu tantsukultuuri edendamiseks soovisid Jandali tantsupaaridele ning juhendaja Valdeko Kalamehele muuhulgas ka Valgamaa rahvakultuurispetsialist Eha Mandel ja Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktor Kalle Vister.

Peolaua kattis Ala külas asuv kodukohvik Claara. Öhtu jätkus ühises tantsusõoris ansambli saatel. Toimus ka vanade tantsude koostantsimine. Nauksene tantsijad õpetasid võõrustajatele Läti ja nemad vastu Eesti tantsu.

Austatud Tõrva Kalameeste klubi liikmed, sõbrad ja kaasamõtledajad!

Me oleme taas jõudnud aasta lõpule. See on aeg, mil pilk pööratakse nii möödunud kui ka tulevikule. On aeg mõelda tehtule, unistada uuest ja tunda rõõmu sellest, et kuulume ühe suurepärase perekonna, Tõrva Kalameeste klubi, ridadesse.

Lõpuev aasta on olnud täis emotsioone, võistlusi, seiklusi ja väerikaid hetki. Oleme koos kogenud ilusat ilma ja vihmaste päevade trotsi. Oleme püüdnud suuri ja väikseid kalu – mõned neist muidugi meie lugudes ja mälestustes suuremad kui tegelikkuses! Aga see polegi tähtis. Oluline on, et oleme teinud seda koos.

Meie klubi ei ole ainult kalapüügi- ja looduses viibimise koht. See on kogukond, kus igaüks meist tunneb, et on osa millestki suuremast. Siin jagame tarkusi, teadmisi ja lugusid. Siin sünnivad sõbrused, mis kestavad elu lõpuni.

Tahan erilist tänada neid, kes on sel aastal aidanud klubi elu rikastada, olgu selleks võistluste korraldajad, kokkutulekute eestvedajad, sponсорid, uute liikmete tervitajad või lihtsalt need, kes alati naeratuse ja hea sõnaga abiks on olnud. Teie panus teeb meie klubi eriliseks.

Ees ootab põnev aasta – uus algus, uued võimalused ja kindlasti uued seiklused. Loodame, et jõuame vee- kogude äärde sama sageli kui seni ja et meie püügiretked ja möödumised tooks kaasa uusi saavutusi. Samuti soovin, et võtaksime aega üksteisele – märkame, kuulame ja hoolime.

Lõpetuseks soovin teile ja teie lähedastele rahulikku pühadeaega. Täitugu teie kodud rõõmu, soojuse ja hingerahuga. Ja olgu uuel aastal meie ridvad alati valmis ja õngenõõr pingul!

Head saaki ja kindlat sõprust kõigile! Kalameeste tervitustega, MTÜ Tõrva Kalameeste klubi nimel Juhatus

Riidaja Kultuurimaja 95

Eve Toompalu

Riidajas tähistati suurt juubelisünnipäeva koos piirkonna kultuurikandjatega. Külalisi ja õnnitlejaid oli lähedalt ja kaugemalt, kes kõik soovisid kohalikule kultuurirahvale edu ja jõudu edasi tegutsemiseks. Põhjaliku ülevaate kultuurimaja saamisloost ja tegutsemise algusaastatest andis Margit Karina-Tarassova, kes oma ema märkmetele ja perekonna arhiivis olevatele materjalidele tuginedes on Riidaja kultuuriloost kokku kirjutanud ka raamatu, mis on piirkonna järjepidevuse seisukohast olulise kultuurilise väärtusega.

Margit Karina-Tarassova vanaisa Paul Zingel ja Ants Tauli vanaisa Eduard Taul olid just need kaks noort hakkajat meest, kes panid 1929. aastal aluse laulu- ja män-gu- ja muusikalise Vambola, mille tegevus

elavdas kohalike inimeste kultuuri-tegevust. Loodi orkester, mis andis kontserte ja saadud raha kasutati kultuurihoone ehitamiseks. Etendati näitemänge kuni ooperiteni välja, lisaks tehti ka rahvatantsu. Riidaja rahvas on tantsu- ja muusikalembne, kes tegutseb aktiivselt ka praegu. Koos korraldatakse üritusi, kus on alati esinejaid omakandi rahva hulgast.

Huvitavateks vahepaladeks olid Ants Tauli esitatud akordioni- ja löötsalood, mis vaheldusid humoorikate mälestustega ansambli Torupill aegadest, kus Ants poisikesena kaasa löi. Mitmed esitatud muusikapalad olid valitud just sellised, mida mängiti ka Vambola seltsi aegadel. Virtuosooslikult liikusid Ants Tauli ja Viktor Tarassovi sõrmed üle akordioni klahvide ja rõõmustasid oma mänguuluga pidulisi.

Koos maitsti sünnipäevavortit ja pidu jätkus südaõõni ansambli Kondor saatel, kelle tempokad laulud hoidsid rahva kogu aeg tants-

Riidaja kultuurimaja üheks lahutamatuks osaks on hubased õpitoad.

supõrandal. Praegune kultuurimaja perenaine Anne Jaakson ütles oma sõnavõtus, et siinse rahvaga on väga hea koostööd teha – käivad ju väikesed lasteaialapsedki seda lava juba

pisikesest peale proovimas. Ühiselt anti lubadus, et viie aasta pärast peame taas uhke juubelitepole koos maha – siis on see number aga palju suurem, vägevam ja väerikam.

On piparkoogiaeg

Riidaja rahvas tähistas esimest adventi lustakate tantsudega, kus esinesid Riidaja õppekoha neidude tantsurühm, Riidaja naisrühm ning Nurmenukud. Koos esitati kohalikul publikule mitmed meeleolukad tantsud ja süüdati kuusel advendiküünlad. Seejärel suunduti vastreionveeritud kogukonnakeskusesse piparkoogitaina valmistamise õpituppa. Nii mõnelgi oli see elus esimest korda ise piparkoogitaigent teha ja põhjuseks toodi, et taignasse mineva siirupi keetmine on nii keeruline. Hea meel oli tõdeda, et need hirmud on nüüd ületatud ja saadud kogemuse toel on edaspidi julgust taignategemine taas ette võtta. Oi seda mõnusalt magusat võrtside lõhna, mis sel päeval ruumi täitis! Iga osaleja sai oma valmistatud pätsikesega koju küpsetama minna. Aitäh kõikidele ja kaunist piparkoogiaega!

Muusikakooli 40. õppeaasta jätkub muusikaliste üllatustega

Thea Leitmaa,
Tõrva Muusikakooli direktor

Käesolev õppeaasta on Tõrva Muusikakooli jaoks olnud tegude- ja rõõmurohke. Valmistume saabuvaks 40. juubelisünnipäevaks, seoses millega oleme plaani võtnud korraldada õppeaasta jooksul 40 suuremat või väiksemat kontserti koolides, lasteaedades, erinevates asutustes, kontserdisaalides, vabas õhus jne.

Sügissemestril on toimunud juba mitmed minikontserdid Tõrva valla lasteaedades ja meeleolukad sünnipäevakontserdid Tõrva Gümnaasiumis ja Riidajas, kontsert Hummuli mõisas ning õpilaste aruandekontserdid lastevanematele muusikakooli saalis.

Kolme kuu jooksul on muusikakooli õpilaste ja õpetajate osavõtul toimunud Tõrva vallas üle 20 kontserdi. Noorte muusikute esinemised võeti igal pool hästi vastu.

Uue aasta plaanid paigas

Veebruarikuus saavad Tõrva Muusikakoolis taas kokku neli Mulgimaa muusikakooli, et 17. korda koos muusitseerida ja kuulajatele muusikarõõmu pakkuda.

Jätkame kontsertidesarjaga Tõrva Gümnaasiumis, Riidaja mõisa häärberi saalis, Hummuli mõisas, Helme Koduloomuuseumis, Eesti Rahvuslikus Klaverimuuseumis ja samuti muusikakooli saalis, kuhu ootame lasteaialapsi

Maie Kala

muusikakooliga tutvust tegema.

Kindlasti kuulete kevadises kontsertprogrammis ka muusikakooli puhkpilliorkestrit, kes valmistub hoolsalt kahe suurepärase dirigendi juhatusel suviseks laulupeoks.

Kooliaasta lõpul avame mälestuspingi muusikakooli esimesele direktorile Aino Orgsele, kelle elutööks on professionaalse muusikahariduse rajamine Tõrvas. Uus kool avati 1985. aastal ja see on tänaseks arenenud paljude muusikaliste erialadega hästi toimivaks kooliks, kus õpivad lapsed ja noored alates 6. eluaastast kuni gümnaasiumi lõpuni. Muusikakoolis saavad pillimängu õppida ka täiskasvanud.

Valmib ka juubeliteos

Muusikakooli 40. juubeliks valmib raamat Tõrvas edukalt tegutseva kooli algusest ja aastatepikkusest arengust. Lageda saab ka endiste ja praeguste õpetajate ning vilistlaste meenutusi.

Suurt uhkust tunneb Tõrva Muusikakooli oma väarikate õpetajate üle, kes juba pikki aastaid on noori muusikaradadele juhitanud.

Eesti Muusikakoolide Liidu ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA) tänujalgal, mis toimus EMTA suures saalis jagati 24. novembril tunnustusi viies kategoorias: Aasta Noor Muusik, õpetajate tänupremiad (8 tk), Aasta Muusikakooli Juht, Muusikahariduse Sõber ja elutööpreemia.

Tänujalga algas kontserdiga EMTA sinfonieta ja laulu ja dirigeerimise erialade üliõpilastelt. Teiste hulgas oli laval ka Tõrva Muusikakoolist võrsunud noor lauljanna, EMTA magistrant Melissa Purason (Maisla). Kontserdile järgnes tunnustuste jagamine.

Staažikale pedagoogile, vaskpilliõpetaja ja dirigent Bert Langeleri omistati Aasta Õpetaja laureaadi tiitel. 50 aastat lauluõpetaja ja dirigendina töötanud Maie Kala oli väarikas elutööpreemia nominent. Oleme tänulikud ja väga uhked, et Tõrvas on lastel võimalik õppida selliste suurepärase pedagoogide käe all.

Bert Langel

Nuputati edukalt

28. novembril toimus Otepää Gümnaasiumis matemaatikavõistluse NUPUTA Valgamaa piirkondlik eelvoor. See on võistkondlik matemaatikaülesannete lahendamise võistlus, mis toimus kahes vanuserühmas: oma teadmisi panid proovile 5.-6. klasside neljaliikmelised ja 7. klasside kolmeliikmelised võistkonnad. Võistlust korraldas Eesti Matemaatika Selts koostöös Tartu Ülikooli teaduskooliga.

Tõrva Gümnaasiumist osales kolm võistkonda:

- 5.-6. klassi tiim koosseisus Rihanna Ruusmann, Jan Andreas Roots,

Etluskonkurssilt tuli esikoht

21. novembril toimus Valga Keskraamatukogus XXVIII etluskonkursi "Koidulauliku valgel" Valgamaa eelvoor. Tõrva Gümnaasiumi õpilane Marta Purga saavutas gümnaasiumi arvestuses 1. koha. Riidaja õppekohast osalesid sel aastal 6. klassi õpilane Birgit Käär-Jalundi ja 8. klassi õpilane Eneli Lensment. Marta ja Eneli esindasid Valgamaad 12. detsembril Pärnus toimival vabariiklikul etluskonkursil. Täname noori luulehuvilisi etlejaid ja nende juhendajat õpetaja Eve Toompalu!

Richard Ratt ja Oliver Kõvask (juhendajad Aivi Mehide ja Hiie Kokamägi) saavutas 2. koha

- 7. klassi teine võistkond koosseisus Triine Tamm, Mirtel Värnik, Mirelle Veri (juhendaja Malve Zimmermann) jagasid 1. kohta.
- 7. klassi esimene võistkond koosseisus Mikk Arvo Lepikov, Ramses Jaani, Gregor Martin Sokk (juhendaja Hiie Kokamägi) pälvis 3. koha.
- Kummagi vanuserühma 1. ja 2. koha saavutanud võistkonnad esindavad Valgamaad vabariiklikul võistlusel, mis toimub kevadel Läänemaal. Kiidame tublisid nuputajaid ja juhendajaid!

Etluskonkursi parimad

Tõrva ettevõtte annab teenitud tulu Tõrva inimestele tagasi

Meie keskel tegutseb üks ettevõtte, mis on töödandjaks paljudele piirkonnas elavatele inimestele ja mis kogu teenitud tulu mitmel erineval moel Tõrva piirkonna inimestele tagasi annab. Lugesite õigesti – see 1532 klientomanikuga ettevõtte toetab teenitud kasumiga Tõrva kultuuri- ja spordiüritusi, renoveerib ja ehitab uusi toidukauplusi ka väiksemates piirkondades ning kui vaja, aitab töös hoida pisemaid poode oma kogukonnas. See ettevõtte on Tõrva inimestele endile kuuluv Tõrva Tarbijate Ühistu ehk Coop Tõrva.

Kui 1902. aastal 17 põllumeest Antslas rahad kokku panid ja üheskoos vikateid ostmas käisid, saadi aru, et ühiselt saab palju mudki soodsamalt hankida – sellest mõtest sündis Eesti esimene tarbijajühistu. Kaheksa aastat hiljem pandi alus ka Helme Majanduse-Ühisusele, millest tänaseks on välja kasvanud Tõrva Tarbijate Ühistu. Sarnaseid ühistuid loodi üle Eesti veelgi ning tänaseks on Eestis kokku 18 tarbijajühistut, mis tegutsevad Coop'i kaubamärgi all.

Millist kasu saavad Tõrva valla inimesed?

Kui tavaliselt ostab inimene poest kauba ja sellelt teenitav kasum läheb väikese grupi inimeste taskusse, siis Coopist ostetud kaubalt teenitud ka-

sum jõuab ringiga tagasi piirkonnas elavate inimesteni läbi kogukonna jaoks oluliste projektide. Nii on Tõrva Tarbijate Ühistu ainuüksi 2024. aastal öla alla pannud Tõrva jalgpalliklubile, võrkpalliklubile, Tõrva Loitsule, Coop Tõrva rannavolle etapile, kergejõustikupäevale, Pokardi heitjate seriaalile, Tõrva Gümnaasiumi tegemistele jpm. Lisaks toetustegevusele on kohaliku ühistu eesmärk teha võimalikult palju koostööd Tõrvas ja meie piirkonnas tegutsevate väiketootjatega, et aidata neil kasvada ja piirkonnas rohkem töökohti luua.

Ühistu panusest piirkonda võib kõige olulisemaks pidada aga midagi, mis esmapilgul tundub elementaarne – meie piirkonnas on ka mitmeid selliseid väikeisi Coop'i kaupluseid, mille avatuna hoidmist ei peaks konkurendid alati majanduslikult põhjendatuks, kuid mis Tõrva valla inimestele on igapäevaelus eluliselt olulised. Mõnikord tuleb seda teha koguni suurema kaupluse kasumi arvelt, kuid eesmärk pühitseb abinõu.

Ühistu liikmeks olemise hüved kasvavad kahekordseks

Paljudes ühistutes pole see võimalik, kuid Tõrva Tarbijate Ühistu on otsustanud hoida avatuna ühistu liikmeks astumise. See annab võimaluse kaasa rääkida ühistu tegevuses, kuid lisaks koguda ka liikmeboo-

nuseid, millega on võimalik tasuda ostude eest. Detsembrist kasvavad liikmeboonused kahekordseks, seega kui sa veel ei ole ühistu liige, siis tasub kaaluda – jaanuari lõpuni saab seda teha ainult osamaksumu (20 eurot) ning liikmeks astumise tasu, mis muidu on 30 eurot, ei lisandu.

Miks annab Coop Tõrva kasumi kogukonda tagasi?

Ettevõtteid luuakse väga erinevatel eesmärkidel: mõni ainult endale raha teenimiseks, mõni maailma parandamiseks ning nende kahe vahele jääb veel hulk võimalusi. Tõrva Tarbijate Ühistu on kohalikele inimestele kuuluv kogukondlik organisatsioon, mille eesmärk on ennekõike pakkuda oma piirkonna inimestele võimalikult head kaupade kättesaadavust nii linnades kui ka väiksemates asukohtades. Teenitud kasum investeeritakse piirkonda tagasi peamiselt läbi kaupluste arendamise, kuid tarbijajühistu olemuses on panustada ka võimalikult palju kohaliku elu arengusse, olgu selleks siis eespool mainitud spordi- või kultuuriüritused, koostöö kohalike tootjatega või muu. Seega – ostes Coopist, aitad elu hoida ja edasi viia just siin, Tõrvas ja selle lähiumbruses.

TÕRVA JK

Tõrva Jalgpalliklubi (JK) on väga tänulik Coop'i toetuse eest – tänu neile saab klubi pakkuda Tõrva lastele maksimaalse kvaliteediga jalgpallitreeninguid. Coop'i toetuse abiga on jalgpalliklubil igal aastal võimalik koolitada kohalike jalgpallitreenerid, kes seeläbi saavad kohalike laste oskusi veelgi professionaalsemalt arendada. Lisaks sellele aitab Coop'i toetus täiendada igal aastal jalgpallivarustust, mida kasutab nüüdseks juba üle saja kohaliku jalgpalluri. Kohalike ettevõtete toetus on Tõrva JK-le jaoks hindamatu väärtus – just tänu neile on võimalik klubil areneda ja toimida. Coop on Tõrva JK jaoks kahtlemata üks suuremaid toetajaid. Jalgpallurite ringkonnas on Coop'i toetus kõigile juba väga positiivselt silma jäänud ning ka klubisiselt on olnud kuulda kindlaid valikuid just Coop'i poeketi suunas, sest nemad ju toetavad ja aitavad kohalikku sporti.

coop
Tõrva
JALGPALL

TÕRVA VK

Coop Tõrva pani Tõrva Võrkpalliklubis õppivate noorte arengule öla alla väga vajalikul hetkel. Olime tüdrukute võistkonnaga tõusnud noorte arvestuses tihedasse konkurentsi ja treeningutega oli liitunud kamp võimekaid noormehi, kellele soovisime samuti võimalusi pakkuda. Coop Tõrva toetusest katame võistluste osalustasusid ja võistlussõite, mis noorte tiitlivõistluste puhul viivad meid pigem Põhja-Eestisse, kuna meie kandidaatvõistkondi enam palju ei ole. Coop Tõrva toel soetasime meie treeninguid rikastama blokisimulaatori. Noored ise korraldasid suvel Tõrva noorte rannavolle, mille nimisponsor oli seekord Coop Tõrva – oleme neile ja selle juhatajale Ilonale selle eest väga tänulikud.

coop
Tõrva
VÕRKPALL

KIRIKUTEATED:

22. detsembril kl 14 Advendiaja jumalateenistus Taagepera kirikus
24. detsembril kl 14 Jõuluõhtu jumalateenistus Taagepera kirikus
24. detsembril kl 16 Jõuluõhtu jumalateenistus Helme kirikus
25. detsembril kl 11 Jõuluhommiku jumalateenistus Helme kirikus. Armulaud.
25. detsembril kl 13 Jõulu-jumalateenistus Riidaja kirik-kabelis.
31. detsembril kl 16 Vana-aasta jumalateenistus Helme kirikus. Armulaud.
1. jaanuaril kl 11 Uus-aasta jumalateenistus Helme kirikus.
5. jaanuaril kl 11 Jõuluaja-lõpu jumalateenistus Helme kirikus.
12. jaanuaril kl 11 Jumalateenistus Helme kirikus. Toimub ka praeguse nõukogu koosolek seoses uue nõukogu valimisega.
19. jaanuaril kl 11 Jumalateenistus Helme kirikus.
19. jaanuaril kl 14 Jumalateenistus Taagepera kirikus.
26. jaanuaril kl 11 Jumalateenistus Helme kirikus.
2. veebruaril kl 11 Künnapäeva jumalateenistus Helme kirikus. Tartu Rahu 105. aastapäev.
9. veebruaril kl 11 Jumalateenistus Helme kirikus.
9. veebruaril kl 14 Jumalateenistus Taagepera kirikus. Nõukogu valimine. Palume osalema kõiki koguduse liikmeid.
16.-23. veebruaril Helme koguduse nõukogu valimised. Palume osalema kõiki koguduse liikmeid.
Tõrva Misjonimajas toimuvad jumalateenistused iga kuu esimesel ja kolmandal pühapäeval kell 15. Küsimuste-vastuste õhtu toimub neljapäeviti kell 18.

Kontaktandmed:

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Helme Maarja kogudus
 e-post arvo.lasting@eelk.ee, tel 524 9654 ja 763 3340, arveldusarve Swedbankis EE512200001120082428
Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Taagepera Jaani koguduse
 arveldusarve Swedbankis EE842200221013466795
Tõrva Immaanueli kogudus, e-post torva@kogudused.ee, tel 518 2605, arveldusarve EE884204278621942100

Johan Kõpu mälestusnädal Helmes ja Tartus

Arvo Lasting

Lõppev aasta jätab rikkaliku mälestuste- ja elamustepagasi kiriklike tähtsündmuste poolest. Möödus ka 695 aastat ehk 1329. aastal mainiti Helme kihelkonda esmakordselt kirjalikes allikates. Tähtpäev jäi aga Johan Kõpu 150. sünniaastapäeva varju ja seda ilma häbi tundmata. Johan Kõpu elutee alguse päev oli 9. novembril, mida saime täpselt laupäeval ka tähistada. Saime alustada mälestuspäeva tänases Helme kirikus, kus Johan Köpp ise võib-olla kunagi ei käinudki.

Mälestusjumalateenistusel jutlustas Lõuna-Eesti piiskop Marko Tiitus. Orelil mängis Thea Leitmaa ja kandlel Gerda Lõokene. Jumalateenistusel osales terve grupp Johan Kõpu sugulasi, kellele selle sajandi alguses pühitsime oma lipu, et see mälestuspäevadel heisata. Tema enda perekonda esindasid lapselapsed Kadri ja Mari Köpp.

Pidulikult jumalateenistusel leidsime ka võimaluse tunnustada koguduse töötajaid. Lõikustänapühaks oli Kirikuvallitsus andnud välja EELK teeneteristi

tunnustumärgi Taagepera koguduse pikaajasele aktiivsele juhatuse esimehele Tõnis Järvele ning väljad olid antud tänukirjad Maie Kalale, Lembit Mäesalule ning Liia ja Raivo Lastingule.

Kirikus oli koguduse tegus mees- ja naiskond valmistanud kosutava kohvi- ja pirukalaua. Sealt edasi suundusime Holdresse, et asetada mälestuskimp ja küünlad Johan Kõpu sünnikoha mälestuskivile Pihle talu kohal ja Holdre klaverimuuseumis korraldada väike mälestuskontsert. Alo Põldmäe tutvustas Johan Kõpu klaverit ja meenutas, et tema sünnipaik inspireeris ka muuseumi asutamist Holdresse. Tema nimelises salongis asub

siin ka Mart Sanderi portree piiskopist, mis kõikidele väga meeldib.

Johan Kõpu mälestusnädal lõppes Tartus 15. novembril konverentsiga, mis toimus Toomkirikus Tartu Ülikooli ajaloomuuseumis. Konverentsil meenutati temaaalist Juhani Liivi, kes ühe osa oma elust elas Laiuse pastoraadis, kui Johan Köpp oli seal pastoriks. Samuti meenutati Kõpu pikka rektori ameti aega Tartu Ülikoolis, näiteks kuidas sel ajal hakati arendama sisseastumiseksamite süsteemi. Meenutati kõpuageid diskussioone usundiõpetuse teemal. Konverentsil osales taas ka mehe sugulasi ja Tartus elavaid helmelasi.

Reakuulutused

Müüd metsamaad, raieõigust, põllumaad või talu? Pakume parimat hinda ning kiireid ja usaldusväärseid tehinguid! Aitame ka metsamajandamiskavade koostamisel ja teostame ekspert hinnanguid.
 Helista: 508 0065, kirjuta: info@metsamaast.ee või vaata: metsamaast.ee

Küttepude, pelleti ja briketi müük üle Eesti. www.puu24.ee või helista tel 520 0093, 600 0136.

Ehitusmehed renoveerivad majad, saunad ja terrassid. Majade ja abihoonete ehitus, kooskõlastused. Mõistlik hind ja tähtaeg. Tel: 5352 8666 Aimar, www.majarenoveerimine.ee

Boilerite paigaldus, puhastus, sanitaartechnilised tööd, ehitus- ja remonttööd ning vannitubade remont. Tel. 5357 3645

Muld, liiv, killustik, graniitkillustik ja freesipuru koos kohaletoometamisega Lõuna-Eestis. Teeme Sinu vajaduste jaoks parima pakkumise – helista ja lepime kokku! Tel. 5191 0983 Villo

OSTAME PÕLLU- JA METSAMAAD

OLEME SUURIM ERAMAA OMANIK VALGAMAAL JA TEGUTSENUD ÜLE 25 AASTA

ANTS ERIK
50 91 575

METSATERVENDUSE.EE

Kõikide autode professionaalne hooldus ja remont

- ✓ rehivahetus
- ✓ rehvide müük
- ✓ õlivahetus
- ✓ veermiku remont
- ✓ pidurite remont
- ✓ varuosade müük

Broneerimine
+372 5569 9866
 Autoremont: Helme, Kooli 13

Sõiduautode ja vanametalli KOKKUOST ALATI HEAD HINNAD

5198 1222

PETSERI 38A, VALGA
 www.tolmets.ee

Saekettide valmistamine, teritamine ja parandamine.

Hüdrovoolikute valmistamine.

Hüdromar OÜ tel. 5629 4013

Reklaami Tõrva Teatajas

Hinnakiri leitav Tõrva valla kodulehelt
 Kirjuta: kuldne@kuldne.com
 5373 6992

OSTAN METSA- JA PÕLLUMAAD

TELEFON 552 7322

KEVADE KESKUSE ARVUTIPOOD

- Arvutite hooldus ja remont
- Uued ja kasutatud arvutid
- Kaamerate paigaldus
- VHS digitaliseerimine
- Paberfotode digitaliseerimine

Kauplus avatud E-N 12:00-17:00
Väljakutsed E-N 9:00-12:00, R 9:00-17:00
 info@silverarvuti.ee või 5015282

RAO METALL on rohkem kui 10 aastase ajalooga ettevõtte, kes ostab neljas Eesti paigas kokku vanametalli.

TASUTA vanametalli käru kaheks tunniks.

Tõrva teenindusplats
 Avatud:
 T-R 9-16,
 L 10-14,
 P-E Suletud
 Kontakt +372 5300 5356
 raometall@gmail.com

Alates suvest võtame vastu autoromusid!

www.raometall.ee

THKK müüb!

Toores lepp - pikkused 25 kuni 60cm, hind 60-65eur
 Kuiv lepp - pikkused 30, 40cm 75eur
 pikkused 50, 60cm 70eur
 Kuiv must lepp - 30cm hind 80eur

Tel: 565 1820

TEHASEPOOD
 VOODID, MADRATSID, DIIVANID
 TÖÖSTUSE 10, TÕRVA

E - R
08:00-16:30
LAUPÄEVITI
10:00-14:00

Info +372 5558480
 Sime Beds

auto
portaal
osta | müü | rendi

Valutu lahutus nüüd ka Tõrvas

Kui tahad vanast kaaslasest lahti saada,
siis müü oma auto lehel autoportaal.ee.
Vahet pole, kas asud Tõrvas või Tallinnas.

PÜHADEOSTUD TEE IKKA MAXIMAS!

- ✓ iga päev värsked puu-ja köögiviljad
- ✓ kohapeal küpsetatud saiakesed
- ✓ tuhanded sooduspakkumised iga päev
- ✓ AITÄH kaardiga võidad hinnas
- ✓ vaata parimaid pakkumisi maxima.ee/kliendileht

MAXIMA
See, mida oled oodanud

